

ÄKPN13 Professionsutveckling och individuellt lärande, 30 hp

Examensarbete, 15 hp

Seminariedatum: 2026-06-02

LUNDS
UNIVERSITET

Kommunikation, relation och vision

En fallstudie om elevers och
lärares motivation i moderna
språk

Författare: Johanna Osbakk

Handledare: Malin Ågren

Abstrakt

Arbetets art:	Examensarbete, 15 hp.
Sidantal:	38 sidor
Titel:	Kommunikation, relation och vision – En fallstudie om elevers och lärares motivation i moderna språk
Författare:	Johanna Osbakk
Handledare:	Malin Ågren
Datum:	2026-05-26
Sammanfattning:	Denna fallstudie av en högstadieskola, syftar att studera och jämföra de faktorer som elever i årskurs nio och deras lärare anser vara av vikt för sin motivation att respektive lära och lära ut ämnet moderna språk. Då Skolinspektionen (2010, 2022) konstaterat att ämnet är föremål för långvariga utmaningar, samtidigt som vi i dagens globala värld har fler kontakter över språkgränserna än någonsin, har en intressant och frustrerande diskrepans identifierats. Studien har använt en kombinerad forskningsmetod där eleverna deltagit i en kvantitativ enkätundersökning och deras lärare deltagit i kvalitativa djupintervjuer. Resultaten har analyserat med deskriptiv statistik och tematisk innehållsanalys för att sedan jämföras och diskuteras i relation till fältets tidigare forskning. Resultaten för både elever och lärare indikerar att känslor av intresse, lust och meningsfullhet samt goda relationer i en social kontext både i och utanför skolan är faktorer som påverkar motivationen vilket är i linje med fältets tidigare forskning (bl.a. Cardelús, 2015) Lärarna rapporterar vidare om positiva erfarenheter från möten med målspråken i deras naturliga miljö och hur de försöker använda sig av dessa i sin undervisning för att hjälpa eleverna se sig som framtida språkanvändare. Resultaten indikerar dock att många elever finner detta svårt. Tidigare forskning visar att starka självbilder är kopplade till viljan att anstränga sig i lärandet (Rocher Hahlin, 2020), vilket kan indikera att mer praktikinära forskning kring stärkandet av självbilder (se MoMs, 2025) kan vara motivationsforskningen till gagn.
Nyckelord:	Moderna språk, motivation, självbilder, visualisering, socio-kulturellt lärande, studiestrategier

Innehåll

Förord	i
Inledning.....	1
<i>Syfte</i>	2
<i>Frågeställningar</i>	2
Teoretisk bakgrund	3
<i>Vad är motivation?</i>	3
<i>Motivationens roll i språkinlärning</i>	4
<i>L3 motivation i svensk skolkontext</i>	6
<i>MoMs-projektet</i>	7
Metod	8
<i>En fallstudie</i>	8
<i>Studiens deltagare</i>	8
Skolan	8
Eleverna	9
Lärarna.....	10
<i>En kombinerad metod</i>	11
Enkäten – kvantitativa data	11
Intervjuerna – kvalitativa data	13
<i>Empirisk analys</i>	15
Bearbetning av kvantitativa data och deras mått	15
Bearbetning av kvalitativa data och deras innehåll	16
<i>Metodologisk reflektion</i>	17
Resultat och analys.....	18
<i>Elevenkäten</i>	18
Tema 1: Valet av språk och dess motivering.....	18
Tema 2: Upplevelsen av att läsa språk	20
Tema 3: Känslan i klassrummet under språklektionen.....	22
Tema 4: Jag och språket i framtiden.....	23
Tema 5: Språket utanför skolkontexten.....	25
Sammanfattning av enkätresultaten.....	26
<i>Läraryntervjuerna</i>	27

Tema 1: Bakgrund och relation till språket	27
Tema 2: Valet av studier och yrkesroll och dess motivering	28
Tema 3: Lärarens roll och strategier för motivation i lärandet.....	29
Tema 4: Lärarrollen i framtiden och motivation att fortsätta	32
Tema 5: Språket utanför skolan idag och drömmar inför framtiden	33
Sammanfattning av intervjustudien	34
Diskussion	35
<i>Forskningsfråga 1: Elevperspektivet.....</i>	<i>35</i>
<i>Forskningsfråga 2: Lärarperspektivet.....</i>	<i>36</i>
<i>Forskningsfråga 3: En jämförande diskussion.....</i>	<i>37</i>
<i>Avslutning och möjligheter för fortsatt forskning.....</i>	<i>38</i>
Referenser.....	39
Bilagor.....	42
1 Uppsökta examensarbeten om motivation i moderna språk.....	42
2 Underlag enkätundersökning elever.....	43
3 Samtycke intervju.....	49
4 Intervjuguide	50
5 Enkätresultat filtrerade på gymnasieval.....	51
Tema 1 Valet av språk och dess motivering.....	51
Tema 2 Upplevelsen av att läsa språk	54
Tema 3 Känslan i klassrummet under språklektionen.....	57
Tema 4 Jag och språket i framtiden.....	60
Tema 5 Språket utanför skolkontexten.....	63

Förord

Det finns många att tacka för att den här studien har kunnat genomföras.

Malin Ågren, som med varm och erfaren hand lett mig genom detta arbete.

Céline Rocher-Hahlin som tidigt visade intresse för idén och som tillsammans med Jonas Granfeldt och övriga kollegor i MoMs-projektet generöst tillåtit användandet av och tillhandahållit enkätmaterial från forskningsprojektet.

Elever, lärare och rektorer vid den studerade högstadieskolan – utan er hade det inte blivit några resultat och jag hade dessutom gått miste om många härliga stunder tillsammans.

Övriga lärare och medstudenter vid den kompletterande pedagogiska utbildningen på Lunds universitet som bidragit med intressanta diskussioner och reflektioner och tillsammans med vilka man erhållit känslan och det ack så viktiga perspektivet av att inte vara ensam i sina ansträngningar.

Och naturligtvis min underbara familj med både föräldrar som stöttat, en make som både skött markservicen och peppat när det varit tufft samt tillhandhållit allsköns ovärderlig hjälp inom datorprogrammets domäner, och mina ansvarstagande barn som ”klarat sig själva” när mamma inte haft tid och kommit med både kramar och kloka ord längs vägen.

Det här examensarbetet representerar tröskeln till en ny fas i livet och ett yrke som jag i många år inte kunde tänka mig men som det till synes plötsligt en dag kändes rätt att ändå försöka mig på. Jag har fortfarande dagar då jag förtvivlat undrar vad i hela fridens namn jag gett mig in på men också dagar fylld av hopp och tillförsikt. Och kanske är det så det ska vara med trösklar, de ska vara lite knöliga att ta sig över, en trång passage från ett rum till ett annat.

Så slutligen vill jag tacka mig själv för att jag vågade ta chansen och för att jag har hållit ut genom hela processen och ända fram till slutet... Eller början kanske snarare beroende på hur man nu väljer att se på det hela. Hur som helst så handlar ju den här studien om motivation och för att komma fram till den här stunden kan jag lova att jag har fått ta till alla de knep jag själv har kunnat uppbåda för att motivera mig att fortsätta.

Visualisering är ett centralt tema och när jag nu snart tar emot min lärarexamen så har jag visualiserat mig själv i den situationen många gånger förut.

Då har till slut min motiverande vision blivit verklighet.

Inledning

Varför måste vi kunna de här orden när vi bara kan slå upp dem på telefonen?

Frågan var varken överraskande eller helt orimlig och någonstans i mitt medvetande fanns det ett någorlunda genomtänkt svar, något om den sorts djupare relation som finns i det gemensamma språket. Ändå tvekade jag, och av den milt overseende skepsis jag kunde skönja i elevernas ansiktsuttryck, anade jag att jag inte lyckats övertyga. Frustrerad fortsatte jag att fundera, hur kan man skapa motivation för att lära sig ett nytt språk?

Att lära sig ett nytt språk är en tidskrävande och tålamodsprövande långsiktig process, inte olik framsteg inom idrotts- eller musikutövande eller ökad skicklighet inom hantverk. Motivation, det de flesta av oss kanske tänker på som varför vi väljer att anstränga oss för något, även eller kanske i synnerhet när det tar emot, kan här spela en särskilt viktig roll för utövarens utveckling eller framgång (Rocher Hahlin & Granfeldt, 2025, s. 157).

Inom ämnet moderna språk möter många elever i den svenska grundskolan studiet av ett helt främmande språk de inte tidigare hört talas på daglig basis för första gången. Skolin-spektionen (2010, 2022) identifierar i sina kvalitetsrapporter många långvariga utmaningar för ämnet som upplevs som nedprioriterat och med lägre status än andra ämnen i skolan. Avhopp, saknade möjligheter till extra stöd, undermålig målspråksanvändning och otillräcklig interkulturalitet i undervisningen samt bristande möjligheter för lärare till kompetensutveckling, kontaktnätverk och kollegialt lärande leder till bristande motivation för både lärare och elever.

Ändå har vi i dagens alltmer globaliserade värld fler kontakter över språkgränserna än någonsin tidigare. *“Multilingual competence is at the heart of the vision of a European Education Area”* (European Council, 2019) understryker EU kommissionen och rekommenderar att alla medborgare bör ges möjlighet att, under skoltid, lära sig åtminstone två främmande språk från en ung ålder som en demokratisk rättighet. Kursplanen i moderna språk konstaterar i sin tur att *“Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära”* (Skolverket, 2025).

Varför saknas då motivation för ämnet (Rocher Hahlin, 2021, s. 41)? Här finns en, i mitt tycke, intressant diskrepans och antalet examensarbeten inom området genererade av en enkel sökning bland föregående lärarstudenter tyder på att jag inte är ensam i min undran (se bilaga 1).

Vetenskaplig forskning inom ämnet motivation saknas inte (för en mer övergripande genomgång se sektion 2) men däremot en generell konsensus över begreppets faktiska innebörd (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 3). Föga förvånande kanske, då motivation är ett mångfacetterat begrepp, en samling av olika aspekter som interagerar med varandra (Rocher Hahlin & Granfeldt, 2025, s. 155). Inom ramen för språkinläring har tongivande

forskare som Zoltan Dörnyei m.fl. (2011, 2014, 2023 bl.a.) ägnat ett helt yrkesliv åt studiet av vad som påverkar motivationen hos både elever och lärare. I en svensk skolkontext där engelskan har en självklar särställning som andraspråk (L2) har bland andra forskare som Alistair Henry (2012, 2025 bl.a.) och Céline Rocher Hahlin (2020, 2021, 2025 bl.a.) de senaste decennierna i stället fokuserat sin forskning på lärandet av ett tredjespråk (L3), det som ofta just benämns moderna språk i skolans läroplan. Vid Lunds universitet och högskolan i Dalarna har det de senaste tre åren pågått ett forskningsprojekt med just titeln Motivation i Moderna språk (MoMs, 2025), en praktisknära interventionsstudie med syfte att undersöka hur elevers motivation inom ämnet kan höjas.

Åter till inledningen av denna uppsats och min egen känsla av frustration inför försöket att motivera eleverna i ämnet franska. Några veckor senare, i en föreläsningssal full av språklärare, presenteras MoMs-projektet under en fortbildningsdag vid Lunds universitet. Känslan av engagemang hos åhörarna är påtaglig då projektets teoretiska bakgrund och pedagogiska aktiviteter diskuteras. Kan här finnas en väg ut ur frustrationen? Då projektets initiala resultat presenteras sjunker dock denna känsla ihop likt en pysande ballong. Resultaten indikerar visserligen att de motivationsstimulerade aktiviteter som testades inom projektet hade en liten positiv effekt så länge interventionen pågick men att den ett par månader senare inte längre kunde påvisas (MoMs, 2025). Vad detta beror på är något som projektet arbetar vidare med, men i lärarnas uppenbara besvikelse över detta resultat stannade jag själv upp i nyfikenhet och ställde mig frågan, vad motiverar då en språklärare att fortsätta försöka?

Syfte

Syftet med denna forskningsuppsats är att, med avstamp och utgångspunkt i de teorier om motivation i språkinlärning som ligger till grund för MoMs-projektet, studera de faktorer som elever i årskurs nio och deras lärare anser vara av vikt för sin motivation att respektive lära och lära ut ämnet moderna språk på en högstadieskola. Ytterligare ett syfte är att genom en jämförelse dessa två grupper emellan diskutera och relatera resultaten till samtida forskning med en motivationshöjande ambition.

Frågeställningar

För att uppfylla syftet med denna uppsats har följande forskningsfrågor identifierats:

- Utifrån teman grundade i motivationsforskningen för språkinlärning, vilka faktorer anser eleverna i årskurs nio på en högstadieskola vara av särskild vikt för deras motivation att lära sig ett modernt språk i skolan?
- Utifrån teman grundade i motivationsforskningen för språkinlärning, vad anser lärarna på samma skola har motiverat dem att vilja lära och lära ut ett främmande språk?
- Hur kan en jämförelse av resultaten av de första två frågorna diskuteras och relateras till samtida forskning med en motivationshöjande ambition?

Teoretisk bakgrund

Vad är motivation?

Ordet motivation härstammar från det latinska verbet **movere** vilket betyder **att röra sig** men vad begreppet motivation faktiskt innebär är, som beskrivits ovan, ett ämne som länge debatterats i forskningen (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 3). Det som den sammanfattande motivationsforskningen kan sägas vara överens om är dock att motivation påverkar; varför vi väljer att göra någonting, hur länge vi är villiga att göra det och hur hårt vi anstränger oss för att uppnå ett önskvärt resultat, något så komplext att det är svårt att föreställa sig att en ensam teori skulle kunna ge en enhetlig förklaring till (ibid. s. 4).

Dörnyei och Ushioda (2011, s. 4–5), sammanfattar hur forskningen inom motivation genom åren har tenderat att fokusera på olika aspekter av detta begrepp, hur ett tidigt fokus på psykologi och känslors betydelse under 1900-talet alltmer ersattes av ett fokus på kognition och hjärnans funktionalitet. Andra aspekter som debatterats är huruvida motivation kan betraktats som en orsak till att man lär sig eller en effekt av ett lärande och det har alltmer kommit att förstås som en process, där orsak och verkan interagerar och där tidens gång adderar ytterligare dynamik. Motivation är inte en konstant utan föränderlig, inte bara genom tid men också i rum då den sociala kontexten alltmer kommit att ha en framträdande roll i forskningen (ibid. s. 5–6).

Liksom inom utbildningsvetenskapen i stort har också motivationsforskningen de senaste decennierna influerats av den socio-kulturella teorin, med Vygotskij som förgrundsgestalt, och undersökt hur lärandet och dess motivation formas av interaktionen mellan individen och dess omvärld (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 33). Bland de motivationsteorier som kommit ur detta fokus kan nämnas Banduras forskning om *"self-regulated learning"* (ibid. s. 34) där individens självreflekterande kontroll sätts i relation till omgivningen och Ryan och Decis *"self-determination theory"* (ibid. s. 24) där förhållandet mellan yttre och inre motivationsfaktorer problematiseras och kan samverka beroende på hur väl de yttre motivationsfaktorerna internaliseras i individens egen självbild. Vidare diskussion inom denna omfattande forskning tillåter inte omfånget för denna studie men en tydlig trend mot alltmer komplexa och dynamiska system inom motivationsforskningen tycks tydlig (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 37).

I sin bok *"Motivation för lärande – teoretiska perspektiv och didaktiska reflektioner"* (2022) situerar Lena Boström och Göran Bostedt motivationsforskningen i en svensk skolmiljö då de genom enkäter och intervjuer av elever, lärare och rektorer undersöker vad som anses påverka studiemotivation. Efter en liknande historisk genomgång som den i Dörnyei och Ushiodas verk (2011) väljer Boström och Bostedt (2022, s. 19–26) att fokusera sin studie på tre teman av betydelse för studiemotivation: känslor, studiestrategier och såväl fysiska som sociala lärmiljöer i undervisningen och utanför klassrummet.

Motivationens roll i språkinlärning

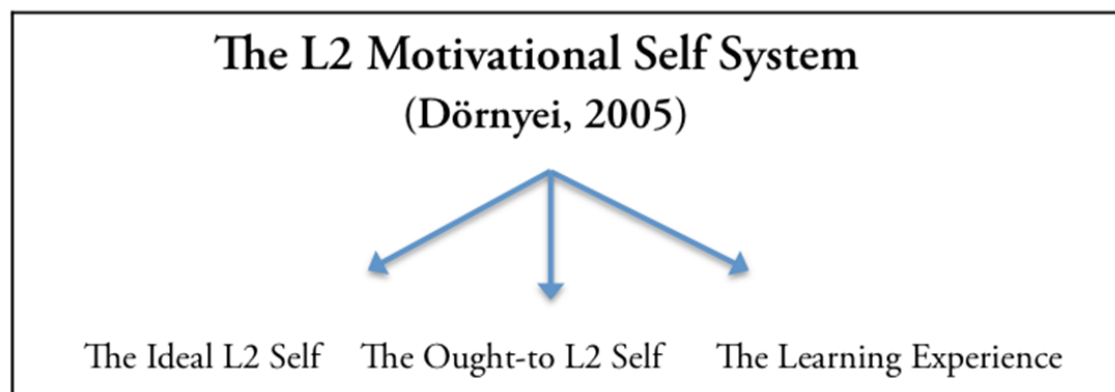
Inom ramen för främmandespråksinlärning kan motivationsforskningen sägas ta avstamp i socialpsykologerna Robert Gardner och Wallace Lamberts arbete i Kanada och Quebec under 1960-talet om språkinlärningen som en social process, där viljan att identifiera sig med en viss språkgemenskap påverkar motivationen (Rocher Hahlin & Granfeldt, 2025, s. 157). Zoltan Dörnyei lyfter under 1990-talet in deras forskning om motivation i språkinlärning i en europeisk skolkontext, där möjligheterna att fysiskt interagera med målspråkskulturen och dess invånare är mer begränsade, och problematiserar hur kopplingen till viljan att tillhöra en viss språkgemenskap påverkas av en alltmer dynamisk internationell samverkan, i synnerhet digitalt (Rocher Hahlin & Granfeldt, 2025, s. 157). Med tillägg från Markus och Nurius såväl som Higgins arbete med självbilder under 1980-talet, utvecklar Dörnyei sin modell *"The L2 Motivational Self System"* (Rocher Hahlin, 2021, s. 44) där fokus för inlärningsmotivationen förflyttas från relationen med en extern språkgemenskap till den interna identifikationen av jaget i förhållande till målspråket

Modellen bygger på tre dimensioner av motivation för språkinlärning vilka sammanfattas i Figur 1 nedan.

"The Ideal L2 Self" (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 86) utgör vårt ideala själv som målspråkstalare. En stark sådan självbild kan utgöra en kraftfull inre motivationsfaktor då det faktiska jaget försöker närma sig det ideala.

"The Ought-to L2 Self" (ibid. s. 86), å andra sidan, representerar snarare det själv som språkinläraren upplever att de förväntas vara för att undgå negativa konsekvenser. Dessa upplevda förväntningar härstammar ur den sociala kontexten kring språkinläraren (samhälle, vänner/familj, lärare etcetera) och kan därför mer sägas representera yttre motivationsfaktorer (Rocher Hahlin, 2020, s. 48).

"The L2 Learning Experience" (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 86), behandlar så de motivationsfaktorer som uppstår i den faktiska lärandesituationen så som till exempel lärarens roll, klassen, den fysiska lärmiljön och schemaläggning samt upplevd framgång.

Figur 1 The L2 Motivational Self System (Rocher Hahlin, 2020, Figur 1, s. 48)

Av dessa tre dimensioner kan den första, *"The Ideal L2 Self"* sägas vara särskild viktig (Rocher Hahlin, 2021, s. 45). För att kunna skapa den motivation som driver de lärande framåt i den arbetsamma och tidskrävande process som det innebär att lära sig ett främmande språk beskriver Rocher Hahlin (2020, s. 49) hur Dörnyei identifierat ett antal nödvändiga faktorer för en optimal utveckling av idealsjälvet, såsom vikten av att det upplevs som levande och detaljerat och att det befinner sig på lagom avstånd från det nuvarande självvet i att det upplevs som uppnåeligt men inte utan ansträngning. Av vikt är också att bilden av det ideala självvet underhålls regelbundet, inte utsätts för alltför stora motsättningar från omgivningen och att det underbyggs med effektiva och realistiska strategier för inläring och motgångar under lärandeperioden (ibid. s. 49).

Dörnyeis och kollegors forskning på området är omfattande och bland efterföljande studier kan nämnas Dörnyeis arbete med Ema Ushioda där bland annat det redan citerade verket *"Teaching and Researching Motivation"* (2011) ingår, en översikt inte bara över motivationens roll inom språkinläring men också över hur studier av motivation kan och bör utföras. Här berörs också språklärares motivation, ett område som Dörnyei och Ushioda (2011, s. 176) menar ännu inte fått tillräcklig uppmärksamhet inom forskningen. Bland de studier som trots allt hunnit genomföras diskuteras Magdalena Kubanyiovas forskning där hon bygger vidare på Dörnyeis modell och utvecklar teorier om ett *"Ideal Language Teacher Self"* (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 182) samt ett *"Ought-to Language Teacher Self"* (ibid. s. 182) vilka i kombination med ett *"Feared Language Teacher Self"* (ibid. s. 182), vad lärarna fruktar att de ska bli om de misslyckas med att uppnå de övriga jagen, påverkar språklärares förmåga att införliva motivationsnära strategier i sin undervisning (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 182–183).

I verket *"Motivating Learners, Motivating Teachers – Building vision in the language classroom"* (2014) utvecklar Dörnyei tillsammans med Kubanyiova sina teorier om visualisering som en av de viktigaste faktorerna för att skapa de motiverande självbilder som beskrivs i *"The L2 Motivational Self-System"* och diskuterar hur visionsskapande strategier kan implementeras i den faktiska lärmiljön för både lärare och elever.

Slutligen kan nämnas hur Dörnyei och Ushioda (2011, s. 185) konstaterar att forskning om hur lärares motivation faktiskt påverkar densamma hos elever ännu inte är särskilt omfattande men att det finns ett växande antal studier som indikerar ett direkt samband dem emellan. Lärares förväntningar på sina elever (ibid. s. 185–187) och deras entusiasm (ibid. s. 187–190) är båda faktorer som funnits påverka elevers motivation men Dörnyei och Ushioda påpekar också (2011, s. 190–191) att detta är ett interaktivt förhållande som verkar åt båda hållen.

Gemensamt för all denna forskning är dock att den har sin bas i en internationell undervisning av främst ett andraspråk.

L3 motivation i svensk skolkontext

I sin avhandling (2012) lyfter Alistair Henry in Dörnyeis modell i en svensk kontext då han bland annat undersöker motivationen för inläringen av ett tredjespråk (L3). Henrys studier indikerar att varje inlärt språk relaterar till en egen ideal självbild som både är självständig och påverkbar (Rocher Hahlin, 2021, s. 45). I Sverige, där engelskan har en självklar status som andraspråk (L2) visar Henrys studier (2012, s. 104) hur, för elever som läser moderna språk, den starka ideala självbilden som engelsktalare kan verka hämmande på den ideala självbilden som talare av ett tredjespråk (L3), en effekt som märktes tydligare hos pojkar än flickor. Henry (2012) beskriver dock effekten som en konkurrens mellan självbilder och Rocher Hahlin (2021, s. 45) förklarar hur elever med flera starka ideala språksjälvbilder utvecklat strategier för att balansera dessa mot varandra och därmed öka motivationen för språkinläring.

Erik Cardelús (2015) har kartlagt elevers narrativa upplevelser av motivation och attityd till valet och lärandet av ett tredje språk ända fram till den sista nivån på gymnasiet. Hans resultat indikerar att de elever som fortsatt sina språkstudier motiverats av inre motivationsfaktorer som känslan av nyfikenhet och lust kopplat till lärandet samt av personlig måluppfyllelse och självreglerat lärande. Cardelús (2015) relaterar sin forskning mot de teorier av Bandura samt Ryan och Deci som beskrivits ovan. Resultaten indikerar vidare att den sociala kontexten med ett stöttande nätverk och förebilder bland familj och vänner spelar stor roll för motivationen till både språkval och fortsatta studier tillsammans med ett intresse av att besöka de länder där målspråket talas. Cardelús (2015, s. 169) avslutar sin avhandling med en undran över vad som motiverar en lärare, i klassrummet och under ett långt yrkesliv, och efterlyser mer forskning inom detta område.

Céline Rocher Hahlin (2020) går ett steg längre då hon i sin avhandling försöker arbeta med att påverka svenska elevers motivation för att lära sig franska genom att stimulera deras bild av sig själva som användare av språket i framtiden. Hon undersöker effekten av tre specifika pedagogiska aktiviteter riktade mot elevers ideala självbilder och motivation. Hennes interventionsstudie med tre klasser av svenska 15-åriga studenter indikerade visserligen inte någon signifikant effekt av dessa aktiviteter men en ytterligare intervjustudie visade att de elever som deltagit i aktiviteterna funnit dem mer autentiska och stimulerande vilket resulterat i att de nu kunde relatera närmre till fransk ungdomskultur och därmed uppfattade skolämnet franska som mer verkligt. Ett starkt samband mellan den ideala självbilden som målspråkstalare och viljan att anstränga sig i lärandet påvisades också (Rocher Hahlin, 2020, s. 125).

Rocher Hahlin (2020) vänder också sitt fokus mot lärarna. Med utgångspunkt i, bland andra, ovan nämnda Kubanyiovas forskning föreslår Rocher Hahlin ett nytt koncept, "*Teacher Motivator Self (TMS)*" (2020, s. 143), ett sorts samlingskoncept av lärarens uppfattning om sig själv i rollen som motivator, vilken bygger på deras retrospektiva erfarenheter, deras nuvarande situation och deras vision inför framtiden och den ideala lärarsituationen. Hennes resultat (2020, s. 232–234) indikerar en generellt stark och ökande TMS

hos de deltagande lärarna och en positiv inverkan av att själv ha haft motiverande lärare under utbildningen samt att finna sitt arbete meningsfullt. Rocher Hahlin (2020, s. 213), finner också att de tre motiverande strategier som lärarna oftast begagnar sig av i sin undervisning är att individanpassa lektionens innehåll samt koppla det till omvärlden och använda mer autentiskt material. Rocher Hahlin (2020) understryker hur det nära sambandet mellan elevers och lärares psykologi indikerar vikten av fortsatt forskning för att hjälpa lärare i deras roll som motivator.

I en senare artikel (2021) ger Rocher Hahlin en tydlig översikt över fältets tidigare forskning och konstaterar sammanfattningsvis att resultaten indikerar vikten av en tydlig och realistisk självbild för motivationen att lära sig ett främmande språk, möjligheten att utveckla strategier för att individens olika självbilder inte ska påverka varandra negativt samt betydelsen av en stark ideal självbild för viljan av ansträngning i lärandet. Hon (Rocher Hahlin, 2021, s. 61) konstaterar också hur rörlig och individuellt kontextberoende motivation inom språkinläring är, en dynamisk process som behöver beforskas mer.

MoMs-projektet

Motivation i Moderna språk (MoMs, 2025) är ett pågående forskningsprojekt finansierat av Skolforskningsinstitutet där forskare vid Högskolan i Dalarna samt Lunds universitet, (Rocher Hahlin, Henry, Granfeldt & van der Weijer), tillsammans med lärare vid tre gymnasieskolor i de tre språken tyska, franska och spanska, genomfört en praktikinlärande interventionsstudie där effekterna av sammanlagt sex pedagogiska aktiviteter framtagna för att höja motivationen hos eleverna undersöks. Celine Rocher Hahlin och Jonas Granfeldt beskriver studien i en artikel, med förhoppningen att *“inspirera språklärare till att skapa olika personliga kontaktytor mellan elever och målspråket”* (2025, s. 156). Mot bakgrund av tidigare forskning blir utgångspunkten här att presentera metoder för lärarna att hjälpa eleverna visualisera sig själva i önskvärda situationer där målspråket används, sätta konkreta och realistiska mål för sitt språklärande samt reflektera över sitt lärande av målspråket på ett självreglerande sätt (Rocher Hahlin & Granfeldt 2025, s. 156). Annan forskning inom projektet (Henry et al., 2025) har undersökt hur man kan mäta perceptuell nyfikenhet för språkinläring hos elever som inte ofta möter målspråket i sin vardag och det är rimligt att anta att detta pågående projekt kommer att generera ytterligare publikationer de kommande åren.

Denna studie tar avstamp i de teorier för motivation i språkinläring som beskrivits ovan och som ligger till grund för MoMs-projektet (2025) och har haft förmånen att få lov att använda enkätmaterial som framtagits och använts i deras studier. Centrala teman är just individens vision av sig själv som språkanvändare, men även av visionen av språkanvändningens roll i den tilltänkta framtiden samt kontextens betydelse, både i undervisningens innehåll och i klassrummets sociala miljö. Vidare fokuserar jag på förekomsten av målspråket utanför skolmiljön samt den relationella betydelsen av goda kontakter med lärare och andra betydelsefulla personer i individens närhet.

Metod

En fallstudie

Fallstudier är vanligt förekommande inom samhällsvetenskaperna och syftar till att "*belysa det generella genom att titta på det specifika*" (Denscombe, 2016, s. 91). Kännetecknande för fallstudier är att de fokuserar på ett tydligt avgränsat studieobjekt med syfte att på ett heltäckande och varierat sätt djupgående studera det naturligt förekommande, specifika fallet, och kanske i synnerhet de relationer och sociala processer som ingår däri, för att på så sätt närma sig frågor som varför (ibid., 2016, s. 91–94). Genom att på detta sätt detaljerat beskriva och belysa en situation ur olika synvinklar kan fallstudien användas för att med hjälp av induktiv logik utforska teoretiska frågeställningar och förklara orsaker till händelser inom den specifika inramningen såväl som jämföra likheter och skillnader mellan olika inramningar (Denscombe 2016, s. 95).

Denna undersökning utgör en fallstudie över en högstadieskola i Sverige där elever i årskurs nio som studerar moderna språk, samt deras lärare, står i fokus.

Studiens deltagare

Skolan

Skolan som är studieobjektet för denna fallstudie är en kommunal F-9 skola som ligger i en förort till en förhållandevis stor, svensk stad. Samhället där skolan befinner sig är litet och socioekonomiskt består det i huvudsak av relativt välbärgade familjer. Skolan har funnits sedan 1970-talet men har de senaste decennierna undergått omfattande renoveringar och utbyggnad då samhället runt omkring vuxit sig större. Vid tidpunkten för studien har skolan strax över 900 elever varav cirka 300 i högstadiet och varje stadium har fyra parallellklasser. Elevunderlaget är förhållandevis homogent med vilket jag menar att de flesta elever har en i mångt och mycket liknande kulturell bakgrund. Elever med invandrarbakgrund förekommer naturligtvis men framför allt då kanske mest i föräldragenerationen.

Valet av skola har, inom ramen för detta mycket begränsade examensarbets omfattning, framför allt gjorts av praktiska skäl då jag haft tillgång till skolan under längre period och då jag genom min närvaro där fått tillgång till mina informanter genom tillstånd av de dörrvakter som utgjorts av rektorer och lärare (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 57–58).

Eleverna

Elevunderlaget för denna fallstudie presenteras i Tabell 1 nedan.

Tabell 1 Fallstudien elevunderlag

Elever i årskurs 9 på skolan	Totalt	Deltagare i studien
Antal elever franska	11	11 (100%)
Antal elever tyska	19	18 (95%)
Antal elever spanska	58	54 (93%)
Antal elever som inte läser moderna språk	20	0 (ingick ej)
Totalt	108	83 (77%) (94% av de som ingick)

Som framgår av tabellen har endast elever som läser något av de moderna språken, franska, tyska och spanska, ingått i studien och av dessa elever läser en övervägande majoritet av eleverna spanska. I tabell 1 framgår också att urvalet av informanter begränsats till att gälla endast elever i årskurs nio. Detta har skett av två skäl. Det första är ett praktiskt och forskningsetiskt övervägande. Då alla elever vid vårterminen i årskurs nio hunnit fylla femton år och undersökningen inte har ställt några frågor av känslig karaktär anses eleverna själva ha kunnat välja om de vill delta i undersökningen eller inte (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 50) vilket medför att ett aktivt godkännande från vårdnadshavare inte har behövt inhämtas. För ett examensarbete med snäv tidsram kan detta vara av stor vikt. Från siffrorna i Tabell 1 kan man också utläsa att svarsprocenten bland de elever som erbjudits att delta i undersökningen var väldigt hög, hela 94% procent. De elever som inte deltagit var för övrigt inte närvarande vid det valda undersökningstillfället vilket gör att svarsprocenten av de som faktiskt fick möjlighet att delta snarare är 100%.

Urvalet har också gjorts av validitetsskäl. De elever som ännu studerar moderna språk under grundskolans sista termin har sannolikt hunnit bilda sig en bättre uppfattning än yngre elever om vad som motiverat dem att fortsätta. De flesta av informanterna borde också ha hunnit bilda sig en uppfattning av huruvida de tänker fortsätta med sitt tredje språk på gymnasiet vilket har bedömts kunna vara en intressant aspekt att ha med vid analysen av resultaten.

God forskningssed har tillämpats i undersökningen (Vetenskapsrådet, 2024). Informanterna har fått ta del av undersökningens syfte och användning, varje elev har tillfrågats personligen och fått lämna muntligt samtycke till att delta i studien. Elevernas svar är helt anonyma då inga personuppgifter anges och har endast använts till att uttolka generella mönster.

Lärarna

Lärarunderlaget för denna fallstudie består av samtliga lärare i moderna språk vid den studerade skolan och presenteras i Tabell 2 nedan.

Tabell 2 Fallstudiens lärarunderlag

Lärare i årskurs 9 på skolan	Franska	Tyska	Spanska	Spanska	Spanska
Namn (pseudonym)	Mona	Clara	Anna	Benjamin	José
Modersmål	Svenska	Svenska	Svenska	Arabiska	Spanska
Antal år som lärare	40 år	26 år	23 år	13 år	Snart 4 år
Yrkesroll på skolan	Legitimerad lärare i franska & svenska	Legitimerad lärare i tyska	Legitimerad lärare i spanska, & engelska	Ej legitimerad lärare i spanska & SO	Studerar på distans för att bli legitimerad lärare i spanska

Urvalet representerar således hela bredden av lärarkåren i moderna språk som finns tillgänglig på skolan och som det studerade elevunderlaget möter i undervisningen, av vilka alla befinner sig i medelåldern och uppåt och bland vilka, som framgår av Tabell 2, både kvinnor och män är inkluderade, de som har svenska som sitt modersmål och de som har en mer internationell bakgrund, de som arbetat hela sitt yrkesliv som lärare och de som även arbetat med annat och ännu inte har en lärarexamen.

God forskningssed har tillämpats även här (Vetenskapsrådet, 2024). Informanterna har upplysts om studiens syfte och användning och har fått lämna skriftligt samtycke till att delta i undersökningen (se Bilaga 3) samt informerats om att de när som helst kan välja att dra tillbaka sitt samtycke till deltagande. Då svaren i denna del av studien är av mer personlig karaktär med någon form av personuppgifter och det inte har kunnat uteslutas att potentiellt känslig information yppas har informanterna pseudonymiserats för att så långt som möjligt garantera anonymitet. För att säkerställa att deltagarna har möjlighet att dra sig ur intervjustudien vid ett senare skede har en kodningsnyckel skrivits för hand och sparas i en skyddad miljö så länge studien pågår liksom all insamlad data. Denna förstörs då studiens syfte har uppnåtts.

En kombinerad metod

Vetenskaplig forskning om motivation utmanas som diskuterats av begreppets komplexitet (se teorisektionen). Motivation är ett abstrakt begrepp som genom sin subjektiva art inte låter sig direkt observeras på ett objektivt sätt och som dessutom är multidimensionellt och dynamiskt både i tid och kontext (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 197–198). Att på något sätt begränsa forskningen genom valet av vilka aspekter av motivation som studien ska fokusera på och med hjälp av vilka variabler dessa ska studeras är av yttersta vikt (Dörnyei & Ushioda, s. 198–200). Denna studie har, vilket beskrivits i teorisektionen, valt att fokusera på en del av de aspekter och variabler av motivation som legat till grund för MoMs-projektet (2025).

I en fallstudie, som denna, beskriver Denscombe (2016, s. 103) hur en metodkombination närmast uppmuntras då denna med fördel betraktar forskningsproblem från olika perspektiv. Dessutom blandar en kombination av metoder olika typer av forskning inom ramen för ett enskilt projekt samt grundar sig på ett pragmatiskt synsätt av hur användbara metoderna är för respektive typ av forskningsfrågor (Denscombe, 2016, s. 211–213). Vid valet av metod har en kombination av kvantitativ och kvalitativ metod bestående av en enkätundersökning och djupintervjuer funnits mest fördelaktig för att fånga motivationsbegreppets komplexitet från olika synvinklar, ta hänsyn till både grupp- och individperspektiv samt fånga både ögonblicket och retrospektiven (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 204–209), vilket beskrivs i detalj nedan.

Enkäten – kvantitativa data

För att besvara studiens första forskningsfråga har en kvantitativ metod använts genom en enkätundersökning med den utvalda elevpopulationen. Kvantitativa forskningsmetoder är bra att använda när man vill ha en bred data som är så jämförbar som möjligt (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 15–16), och fördelarna med enkätundersökningar inkluderar att de är lätta att konstruera och anpassa vilket gör det möjligt att på kort tid och till låg kostnad samla in stora datamängder på ett presentabelt sätt (Dörnyei & Dewaele, 2023 s. 1). I denna fallstudie tillåter metoden att ”ta pulsen på” olika typer av elever som läser moderna språk i årskurs nio och därmed kunna kartlägga tendenser, vilket ökar urvalets representativitet och därmed undersökningens reliabilitet (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 144–145). Undersökningens validitet, att man verkligen mäter det man avser mäta, beror däremot i hög grad på hur enkätundersökningen utformas, genomförs och bearbetas vilket kräver en omfattande kunskap som ofta, konstaterar Dörnyei och Dewaele (2023, s. 1), underskattas av forskare. I sin bok *”Questionnaires in Second Language Research - Construction, Administration, and Processing”* (2023) ger de sitt bidrag till att avhjälpa denna upplevda nackdel genom en tydlig steg-för-steginstruktion i enkätundersökningens utförande inom språkvetenskapen. Nedan presenteras hur denna undersökning tagit hänsyn till deras forskning visavi enkätens utformning och genomförande medan bearbetning presenteras i sektionen för empirisk analys.

Enkätens utformning

Då man utformar en enkät är det viktigt att konstruera frågor som är enkelt formulerade och så tolkningsfria som möjligt (Dörnyei & Dewaele 2023, s. 9). Informanter är olika och i deras subjektivitet finn det en hel del att ta i beaktande (Dörnyei & Dewaele 2023, s. 9–12). Att därför noga utvärdera frågor i olika steg och grupper samt att ställa samma sorts frågor på olika sätt i tematiska grupperingar utifrån de teorier man lutar sin undersökning mot är därför en tidskrävande och omfattande process i utformningen av enkät (ibid. s. 25–29). Dörnyei och Dewaele (2023, s. 43) rekommenderar framför allt den oerfarne forskaren att helt enkelt låna och referera till redan genomförda, relevanta undersökningar vilket denna studie också gjort då den begagnat sig av delar av de frågeformulär som använts i MoMs-projektet (2025) och som generöst tillhandahållits av deras forskare.

Enkäter kan bestå av öppna eller slutna frågor där de öppna frågorna ger svar av mer kvalitativ karaktär. Enkäterna från MoMs-studien (2025) innehöll övervägande slutna frågor med förkodade svar där de svarande uppmanades uttrycka sina attityder med hjälp av en Likert-skala från ”Instämmer helt” till ”Instämmer inte alls” med ett neutralt svar i mitten. Dörnyei och Dewaele (2023, s. 31) diskuterar hur forskare debatterat kring huruvida förekomsten av ett neutralt alternativ utgör ett för ”lätt” svar för informanter som inte kan eller orkar bestämma sig, eller om det helt enkelt är ett nödvändigt alternativ för de som annars tvingas välja något som inte egentligen stämmer in på dem. Christoffersen och Johannessen (2015, s. 158) lyfter fram forskning som visar att det neutrala alternativet inte försämrar undersökningens validitet. För att underlätta en kvantitativ, statistisk analys av svaren har denna del av studien valt att endast använda sig av slutna frågor med förkodade svar vilka utformats likt de i MoMs-projektet (2025).

Enkätens längd, layout och struktur är också viktiga. Dörnyei och Dewaele (2023, s. 14–25) rekommenderar att en enkät tar maximalt 20 minuter att fylla i, att den innehåller välfyllda sidor där frågorna ändå inte upplevs vara så sammanpressade att de blir svårslästa, att varje grupp med frågor är tydligt avgränsade och inleds med instruktioner och gärna med särskilt relevanta frågor först, att hela enkäten dessutom inleds med tydliga generella instruktioner och information angående studiens syfte samt informantens anonymitet, att eventuella personliga uppgifter uppges antingen först eller sist i enkäten och att enkäten avslutas med ett tack så mycket som eventuellt kan illustreras med en emoji eller bild av något slag. Enkäten i denna studie har försökt att följa dessa rekommendationer (se bilaga 2).

En enkätundersökning, oavsett om den är byggd på redan framtaget, lånat material behöver föregås av någon typ av förstudie för att se hur väl den fungerar på det tilltänkta användningsområdet (Dörnyei & Dewaele, s. 56). Detta examensarbete med sitt begränsade omfång har inte använt allt enkätmaterial i det betydligt större MoMs-projektet utan ett urval av frågor har gjorts. För att testa materialet genomfördes därför en förstudie med fem ungdomar som alla läser moderna språk under första året på gymnasiet. Fyra ungdomar valde att svara på enkäten, vilket utgjorde en svarsfrekvens på 80% och från deras kommentarer kunde utrönas att enkäten upplevdes som något för lång med lite för många

frågor av liknande karaktär där någon fråga upplevdes som särskilt underligt formulerad och därför togs bort. Merparten av frågorna behölls för att kunna ge en bredd på svaren. Under kategorins första del som handlar om elevens motivation för språkvalet upplevdes det också att det saknades en relevant fråga angående människor i elevens närhets kunskaper av målspråket vilket var något som MoMs-projektets enkäter utforskat i mer detalj med öppna frågor och som därför inte tagits med. En fråga på detta ämne lades därför till.

Enkätundersökningens genomförande

Då en enkätundersökning ska genomföras kan detta ske digitalt, antingen on-line eller via lokala datorsystem, individuellt via post eller i möte med undersökningsledare antingen individuellt eller i grupp. Dörnyei och Dewaele (2023, s. 16) argumenterar för att få situationer fångar informanternas uppmärksamhet såsom en gruppsammankomst i lärandemiljön där enkäterna är utskrivna på papper, vilket också denna fallstudie valt som situation för sitt genomförande. Att närvara själv som undersökningsledare, vilket undertecknad också gjorde, kan vara fördelaktigt för att kunna svara på frågor och oklarheter under undersökningens gång samt för att presentera syftet med undersökningen på ett så positivt sätt som möjligt och inhämta medgivande till deltagande från informanterna. Men det bör övervägas att detta också kan få personer att känna sig tvingade till deltagande vilket kan påverka med vilken noggrannhet de fyller i enkäten (Dörnyei & Dewaele, 2023, s. 72). Andra faktorer att vara uppmärksam på i en grupsituation är hur individuella svar kan påverkas av ”snacket” i klassrummet samt av gruppsyckstendenser och negativitet hos vissa individer (ibid. s. 71). Att rättfärdiga tidsåtgången i en undervisningssituation kan vara en annan svårighet (ibid. s. 71). I denna undersökning löstes detta problem med att enkäten fylldes i under elevernas mentorstid så att ingen ämneslärare skulle känna att värdefull undervisningstid gick till spillo. Vid undersökningstillfällena informerades alla elever om att undersökningen var helt och hållet frivillig och varje elev tillfrågades individuellt om de ville delta. Då alla svarade ja går det inte att utesluta att någon eller några elever kände sig pressade och därmed inte gjorde ”sitt bästa” vid ifyllnaden av enkäten men utifrån de observationer som kunde göras var det generellt en tyst och koncentrerad atmosfär i klassrummet.

Intervjuerna – kvalitativa data

För att besvara studiens andra forskningsfråga har i stället en kvalitativ metod valts då lärarna har intervjuats. Djupintervjuer kartlägger på samma sätt som enkätundersökningar informanternas subjektiva åsikter och uppfattningar (Denscombe, 2016, s. 263) vilket upplevs som lämpligt för ett abstrakt begrepp som motivation. Men genom sin flexibilitet har de fördelen att kunna mer ge mer djupgående och komplexa svar, uppfånga det mer subtila och den sorts privilegierade insikter som erhålls genom erfarenhet och retrospektiv (Denscombe, 2016, s. 265). Just dessa faktorer har i denna studie setts som eftersträvningsvärda för att kartlägga lärarkårens erfarenheter från sitt yrkesliv. Denscombe (2016, s. 287–288), beskriver också hur intervjuer endast kräver lite utrustning och ofta har en hög svarsfrekvens då de är avtalade i förväg och då många informanter kan tycka att det känns välgörande att bli lyssnade till, vilket ökar reliabiliteten i undersökningen. Den personliga

direktkontakt som uppstår vid intervjutillfället ökar också möjligheten att i realtid kontrollera svarens reliabilitet och validitet. Utförande och genomförande spelar även här stor roll. Det är viktigt att vara uppmärksam på att det inte är självklart att det som uttrycks under en intervju är sanningen, att man som intervjuare också kan påverka informanten och att intervjuens inramning med plats, inspelningsutrustning och så vidare kan hämma den som ska svara. Även frågornas karaktär kan uppfattas som mer eller mindre känsliga (Denscombe, 2016, s. 289–290). Liksom i den förra sektionen beskrivs nedan hur denna studie tagit hänsyn till de råd forskningslitteraturen om intervjustudier ger visavi utformningen och genomförandet av sina intervjuer medan bearbetningen av svaren beskrivs i sektionen för empirisk analys.

Intervjuernas utformande

Intervjuer kan vara mer eller mindre strukturerade från hårt styrda frågor och svar likt de i en enkätundersökning till i stort sett helt fria samtal där ordet tillhör informanten allena. Denna studie har valt den vanligt förekommande mellanvägen med den semistrukturerade intervjun som utgår från en intervjuguide med förkonstruerade frågor men där ordningen, svaren och följdfrågor sedan kan utvecklas vidare beroende på omständigheterna (Denscombe 2016, s. 266).

Att skapa en bra intervjuguide är ett hantverk i sig och Christoffersen och Johannessen (2015, s. 86–87) beskriver de typer av frågor som bör finnas med såsom en mer lättsam inledning med faktafrågor eller ämnessituerande frågor, övergångsfrågor som leder fram till studiens nyckelfrågor och hur eventuella komplicerade eller känsliga frågor bör komma en bra bit in i intervjun som sedan kan avslutas med mer neutrala frågor och ett tydligt avslut med tid för avrundningar och tack. Intervjuguiden i denna studie (se bilaga 4) har försökt följa dessa rekommendationer. Den har även hämtat frågor och inspiration från intervjuguiden som Céline Rocher Hahlin (2020, Bilaga J, s. 312–313) använt i sin avhandling då hon intervjuat lärare om deras roll som motivatorer. Intervjuguiden i denna studie är även strukturerad med hänsyn till den struktur och de teman som elevernas enkätundersökning följer med syfte att tala om motivation på liknande sätt och därmed stärka undersökningens begreppsvaliditet (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 22) samt göra elevers och lärares svar så jämförbara som möjligt.

Intervjuernas genomförande

Kontakt med intervjuernas informanter bör ske i förväg då de informeras om ungefärliga tidsanspråk och ett särskilt tillfälle kan bokas in (Denscombe, 2016, s. 276). Lärarna som utgör informanterna i denna fallstudie har ofta stressiga dagar med fulla scheman. För att säkerställa ett så bra intervjutillfälle som möjligt tillfrågades de därför flera veckor i förväg och fick välja en dag och tid som passade dem allra bäst. Att inledningsvis underrätta informanterna om undersöknings syfte, konsekvenser, databehandling och anonymitet är också en nödvändighet vilket beskrivits i sektionen om studiens deltagare och som i denna studie åstadkommits genom en skriftlig samtyckesblankett (se bilaga 3).

Då intervjuerna väl genomfördes var det oftast möjligt att hitta ett tomt grupprum för att kunna sitta ansikte mot ansikte i en lugn och avskild atmosfär, vilket också kan påverka intervjuens kvalitet (Denscombe, 2016, s. 276). Endast vid ett intervjutillfälle var detta inte möjligt utan det allmänna personalrummet fick utnyttjas. Det var förvisso förhållandevis folktomt vid tillfället men den intervjun blev också den klart kortaste. Intervjuerna spelades in via ljudupptagning vilket har som fördel att det ger en övervägande fullständig information av vad som sägs under intervjun som också finns kvar i efterhand: En ljudupptagning fångar däremot inte icke-verbala former av kommunikation och förekomsten av en inspelningsapparat kan i vissa fall verka hämmande på informanten, även om denna effekt brukar avta efter en stund (Denscombe, 2016, s. 280), vilket också kunde observeras under denna studies intervjutillfällen. Slutligen spelar intervjuarens skicklighet en stor roll för intervjuens kvalitet. Både Denscombe (2016, s. 273–275) samt Christofferssen och Johannessen (2015, s. 90) beskriver hur en god intervjuare bör vara uppmärksam, lyhörd och icke-dömande, behärska tystnaden samt veta när och hur man ska driva på en fråga, kontrollera och följa upp de svar som ges med relevanta följdfrågor samt veta när man bör visa hänsyn och låta det vila. Min egen skicklighet som intervjuare i denna studie är det inte upp till mig att bedöma och min erfarenhet är inte stor men vid intervjutillfällena kunde man enligt min åsikt märka en avslappnad och trygg atmosfär vilket möjligen kan ses som positivt.

Empirisk analys

Bearbetning av kvantitativa data och deras mått

Enkätundersökningen i denna studie genomfördes som beskrivits för hand av eleverna för att sedan i efterhand matas in i ett digitalt bearbetningsprogram av mig. För att säkerställa inmatningens reliabilitet numrerades varje enkät först så att eventuella oklara data kunde kontrolleras i efterhand (Dörnyei & Dewaele, 2023, s. 83).

I samband med inmatningen kodades den insamlade datan med benämningar och siffror (Dörnyei & Dewaele, 2023, s. 83). Två typer av data samlades in med denna enkät. Data på nominalskalenivå, där frågor om vilket språk eleven läste och huruvida eleven ämnade fortsätta sina språkstudier på gymnasiet eller inte fick en benämning av typen S/F/T för de olika språken (Denscombe 2016, s. 350). Datat tillhörande den första av dessa frågor användes endast i beskrivande syfte av elevpopulationen (se tabell 1). Datat från den andra frågan användes till att sortera och deskriptivt belysa skillnader och likheter mellan övriga data utan att försöka påvisa någon statistisk signifikans. Inom ramen för den komplexitet som råder inom motivationsforskningen och med de resurser som denna studie förfogar över finns här en alldeles för stor risk att eventuella upplevda samband har en mycket hög spuriösitet, det vill säga skenbarhet, och egentligen kommer sig av helt andra faktorer (Fekjær, 2017, s. 55–56).

Merparten av den insamlade datan var dock på ordinalskalenivå där de räknade kategorierna är rangordnade, i detta fall enligt Likertskalan, från 1–5 och där en högre siffra sammanfaller med en högre grad av instämmande med frågans påstående (Denscombe, 2016, s. 351). All data som samlades in var diskreta data med distinkta enheter (Denscombe, 2016, s. 352).

Efter att datan rensats från ogiltiga svar där elever antingen fyllt i två olika svarsalternativ samtidigt eller underlåtit att svara på frågan (dessa data angavs värdet 0), analyserades siffrorna med hjälp av deskriptiv statistik som syftar till att presentera den insamlade datan på ett ordnat sätt. Detta kan tillåta oss att se mönster och tendenser inom detta specifika fall utan att ha några ambitioner att påvisa några statistiska samband eller dra några generella slutsatser (Dörnyei & Dewaele, 2023, s. 96–97).

Statistiska mått för att mäta ordinalskalevärdenas mittpunkt såsom medianvärde, värdet i mitten av datasetet, samt det vanligaste värdet, typvärdet (Denscombe, s. 2016, s. 355–356), har tagits fram och spridningen på datan beskrivs med hjälp av frekvenser och procentuella fördelningar (ibid. s. 349).

Bearbetning av kvalitativa data och deras innehåll

Ljudupptagningarna från de inspelade intervjuerna säkerhetskopierades och lösenordsskyddades för att sedan sparas i en skyddad miljö. Inspelningarna transkriberades sedan i sin helhet av mig och pseudonymiserades för att möjliggöra anonymitet. Denscombe beskriver (2016, s. 384–387) hur transkriberingen är en tidskrävande men värdefull process där intervjuaren får en chans att återknyta till materialet och göra inledande reflektioner kring analysen av materialet. Han understryker också att begränsningar som att det inte alltid är lätt att uppfatta vad som sägs, att människor tenderar att tala i ofullständiga meningar och att betoningar och intonationer inte fångas särskilt väl av en ljudupptagning bör tas i beaktande, vilket denna undersökning också försökt göra. Ofullständiga meningar och pauser har i möjligaste mån bevarats så länge texten ändå framstår som begriplig i skrift.

Materialet har sedan strukturerats och presenterats med hjälp av en tematisk innehållsanalys där innehållet kodats, kvantifierats och kategoriserats i teman som sedan analyseras utifrån sin frekvens och förhållande med andra teman till syfte att finna de idéer, värderingar och prioriteringar som förekommer i texten (Denscombe, s. 392–393). I likhet med ljudupptagningarnas begränsningar avseende betoningar och intonationer påtalas dock (ibid. s. 393–394) att innehållsanalysen kan missa underliggande budskap genom att lyfta innehållet ur sin kontext vilket man bör ta i beaktande.

I denna studie presenteras intervju svaren enligt de teman som innehållsanalysen påvisat och illustreras med exemplifierande citat.

Metodologisk reflektion

En metodkombination kan förefalla vara det bästa sättet att utnyttja fördelarna såväl som minimera nackdelarna av både kvantitativa och kvalitativa ansatser. Men detta behöver inte vara fallet då det ställer betydligt större krav på forskarens skicklighet inom både kvantitativ och kvalitativ metod samt kräver mer tid och resurser (Denscombe, 2016, s. 215) (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 205). I ett examensarbete med begränsat omfång som detta kan det möjligen argumenteras för att det blir onödigt komplicerat. Men å andra sidan har varje metod valts utifrån dess lämplighet för respektive forskningsfråga vilket kan menas vara av högre prioritet för undersökningens värde.

Den första forskningsfrågan skulle dock ha kunnat besvaras med hjälp av intervjuer av eleverna i stället för enkäter. Detta skulle kunna ha gett en djupare förståelse av elevernas uppfattning om vad som motiverar dem, gett möjlighet att närma sig frågan varför och gjort en jämförelse med lärarnas svar lättare. Svårigheten att få till ett representativt urval, att inte kunna fånga upp hela bredden av elevunderlaget samt forskningsetiska skäl ligger till grund för att denna metod inte valts. Informanterna i urvalsgruppen är mycket unga och en intervjusituation är mycket mer personlig än en enkätundersökning, det finns alltid en risk att känslig information kan komma att yttras. Detta ställer helt andra krav på samtycke och etiska övervägande när det handlar om minderåriga vilket skulle göra undersökningen svårare att genomföra praktiskt. Dessutom finns det en uppenbar risk att eleverna, som är i en beroendeställning gentemot intervjuaren som vuxen auktoritet på skolan väljer att svara det som de tror att lärare vill höra i stället för det som de verkligen tycker eller att intervjusituationen i sig orsakar onödigt obehag.

Enkätundersökningen skulle också ha kunnat inkludera en del öppna frågor vilket skulle ha kunnat ge eleverna möjlighet att ge mer fördjupade svar. Dörnyei och Dewaele (2023, s. 13) argumenterar dock för att öppna frågor i en enkät ofta inte ger några särskilt genomtänkta eller uttömmande svar då informanterna i en enkätundersökning inte är lika djupt investerade i varje fråga än vid till exempel en intervju, men att öppna frågor i slutet av en enkät ändå kan vara av värde för att belysa oklarheter och åsikter om enkätens utformning och frågor, vilket i det här fallet i stället fick åstadkommas av förstudien. Svårigheten att förenkla dessa eventuella svar för analys spelade också in i valet.

För att besvara den andra forskningsfrågan skulle likaså lärarna ha kunnat få delta i en enkätundersökning i stället för en intervjustudie. Detta skulle kunna ge direkt och statistiskt jämförbara resultat med elevundersökningen. Urvalet skulle dock vara betydligt mindre bland lärarna men trots allt representera hela lärarkåren inom moderna språk för just denna skola, förutsatt att alla valde att delta i undersökningen. I detta extremt begränsade urval utgör potentiellt svarsbortfall en så betydande osäkerhetsfaktor för undersökningens reliabilitet (Fekjær, 2017, s. 22) att detta, i kombination med önskan om flexibilitet och djup för att närma sig frågan varför, gör att denna metod valts bort.

Resultat och analys

Elevenkäten

Nedan presenteras resultaten av enkätundersökningen som genomförts med eleverna och som syftar till att besvara denna studies första forskningsfråga:

- Utifrån teman grundade i motivationsforskningen för språkinläring, vilka faktorer anser eleverna i årskurs nio på en högstadieskola vara av särskild vikt för deras motivation att lära sig ett modernt språk i skolan?

Resultaten är organiserade enligt de fem teman som enkäten baserats på, vilka är;

1. Valet av språk och dess motivering
2. Upplevelsen av att läsa språk
3. Känslan i klassrummet under språklektionen
4. Jag och språket i framtiden
5. Språket utanför skolkontexten

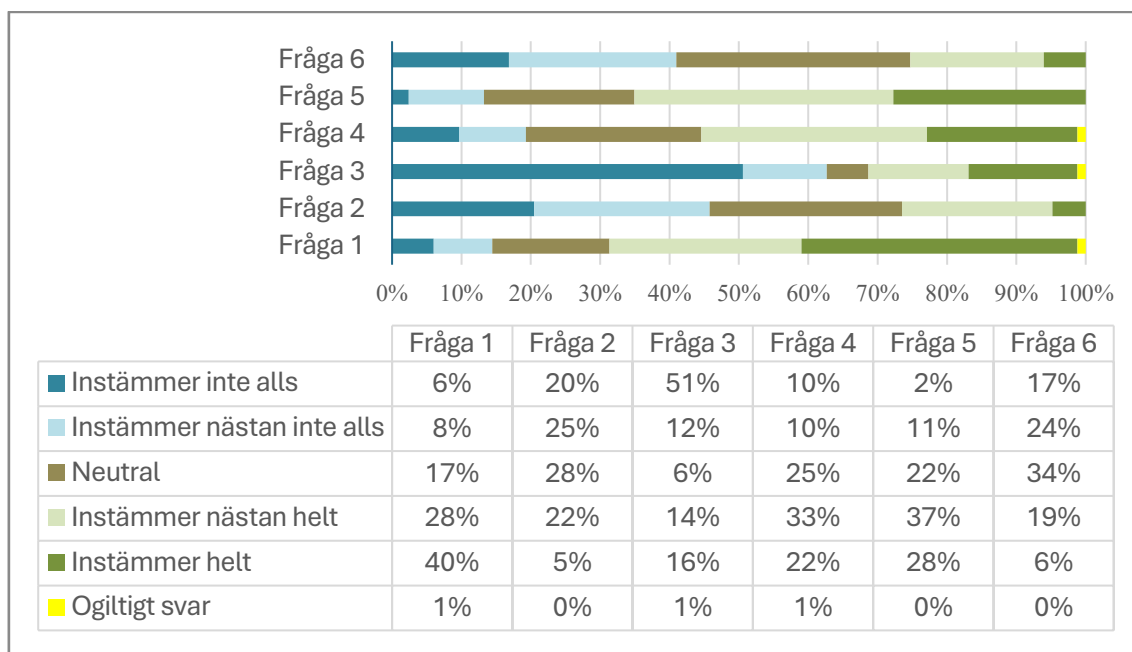
Eleverna har även fått svara på den inledande frågan *"Som det ser ut nu planerar jag att fortsätta med mitt språk på gymnasiet"* vilket presenteras i tabell 3 nedan. Enkätsvaren har filterats enligt denna fråga och dessa resultat presenteras tematiskt i bilaga 5.

Tabell 3 Fortsatta språkstudier på gymnasiet

Antal elever som ämnar fortsätta studier i moderna språk på gymnasiet	Franska	Tyska	Spanska	Totalt
JA	9 (82%)	13 (72%)	38 (70%)	60 (72%)
NEJ	2 (18%)	4 (22%)	8 (15%)	14 (17%)
VET INTE	0 (0%)	1 (6%)	8 (15%)	9 (11%)

Tema 1: Valet av språk och dess motivering

Figur 2 nedan visar hur samtliga deltagande elevers svar fördelar sig på frågorna 1 till 6 om vad som motiverade dem att välja ett modernt språk inom språkvalet. De svarade på en Likertskala från 1 (instämmer inte alls) till 5 (instämmer helt).

Figur 2 Procentuell fördelning av svaren på fråga 1–6 om motivationen bakom språkvalet

Tabell 4 Median och typvärde fråga 1–6

Fråga	1	2	3	4	5	6
Median	4	3	1	4	4	3
Typvärde	5	3	1	4	4	3

Från figur 2 går det att utläsa att den första frågan i enkäten, *“Det viktigaste för mig är att få ett bra betyg i mitt språk”* är den som fått överlägset flest jakande svar vilket också bekräftas i tabell 4 där vi kan se att median och typvärde för denna fråga ligger på 4 respektive 5.

Vi kan också se att fråga nr. 4, *“Jag läser mitt språk för att jag tror att det kan vara en fördel för mig i framtiden.”* samt fråga 5, *“Mitt språk är nyttigt att kunna.”*, är något som en majoritet av eleverna håller med om.

Att däremot uttala sig jakande om frågor som nr. 2, *“Jag valde mitt språk för att jag tror att jag kan få ett bra betyg i det ämnet.”* och nr. 6, *“Jag tror att det blir lättare att få ett jobb om jag kan franska/spanska/tyska.”* är något som betydligt färre är villiga att göra och här blir både median och typvärde mer neutrala. På fråga nr. 3, *“Jag valde mitt språk för att någon i min närhet talar det.”*, är det däremot en övervägande majoritet som inte alls håller med.

Om dessa resultat filtreras på frågan om eleven har för avsikt att fortsätta studera sitt språk på gymnasiet (se bilaga 5) kan vi i figur 7 och tabell 9 utläsa att de elever som svarat att de ämnar fortsätta studera moderna språk på gymnasiet i stort svarat i likhet med den

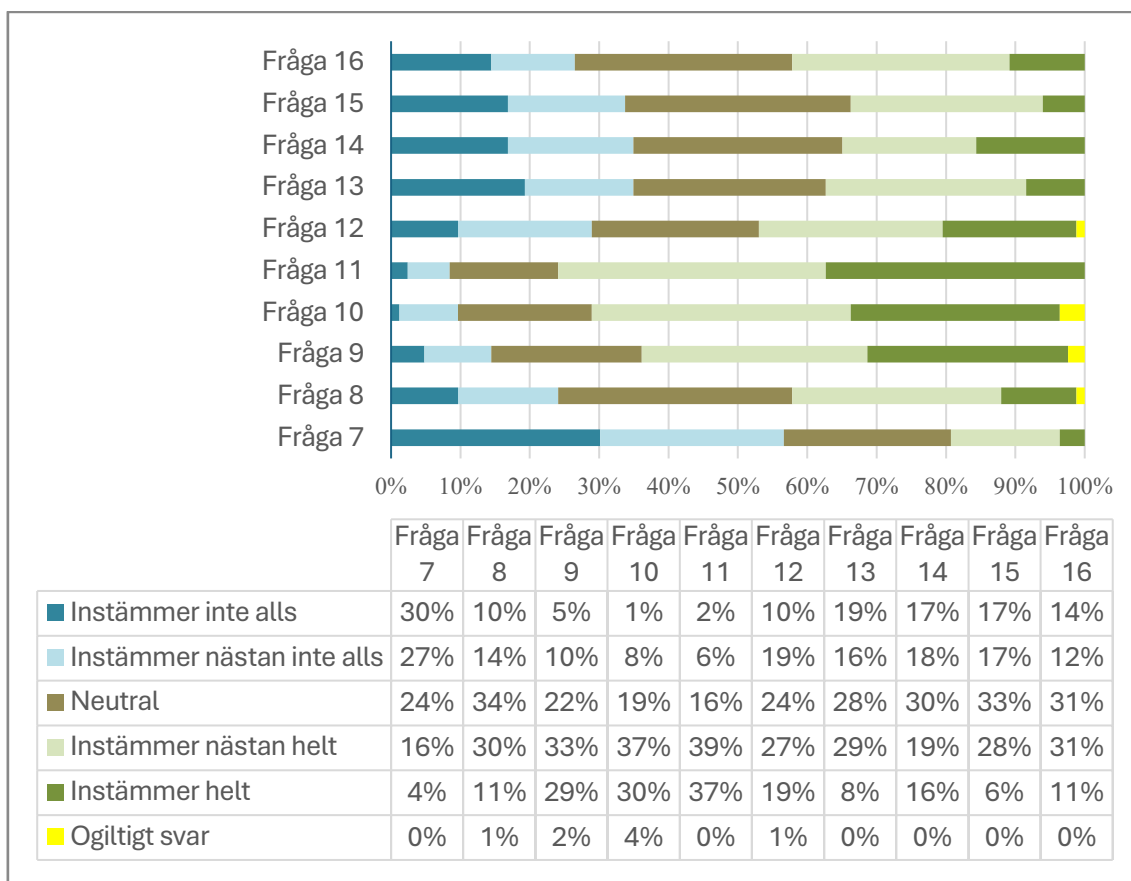
totala populationen, av vilka, som vi kunde se i tabell 3, de också utgör majoriteteten. Bland de elever som svarat nej på frågan om fortsatta språkstudier i gymnasiet kan vi, i figur 8 och tabell 10, se att de i långt mindre grad instämt med fråga nr. 1 och 2 som fokuserat på det troliga betyget och dess betydelse, samt även med fråga 4 som handlar om fördelen att kunna språket i framtiden.

Även de elever som ännu inte bestämt sig om fortsatta studier inom moderna språk är något mer tveksamma till betygsfrågorna samt även till om språkstudier kan vara en fördel vid framtida jobbsökande, vilket går att utläsa från figur 9 och tabell 11, medan de däremot är något mer positiva till språkstudiernas fördel i framtiden än den totala populationen.

Tema 2: Upplevelsen av att läsa språk

Inom tema 2 har eleverna fått ta ställning till tio påståenden som handlar om hur det känns att studera språk, om det känns intressant eller meningsfullt och om de upplever att de känner sig hjälpta i sina språkstudier, vilka kan indikera inre motivationsfaktorer (se teorisektionen, bland annat Cardelús forskning).

Från resultaten, som presenteras i figur 3 och tabell 5 nedan, kan man utläsa att många av frågorna gett ett förhållandevis neutralt svar medan frågorna 9 t.o.m. 11, "*Undervisningen är på en lagom nivå*", "*Lektionerna ger mig mycket hjälp att lära mig språket*" samt i synnerhet "*Jag får det stöd jag behöver i språkundervisningen när något är svårt*" gett övervägande positiva resultat. Fråga nr. 7, "*Jag ser fram emot lektionerna i franska/spanska/tyska varje vecka*" däremot, instämmer inte alls en majoritet av eleverna med.

Figur 3 Procentuell fördelning av svaren på fråga 7–16 om upplevelsen av att läsa språk

Tabell 5 Median och typvärde fråga 7–16

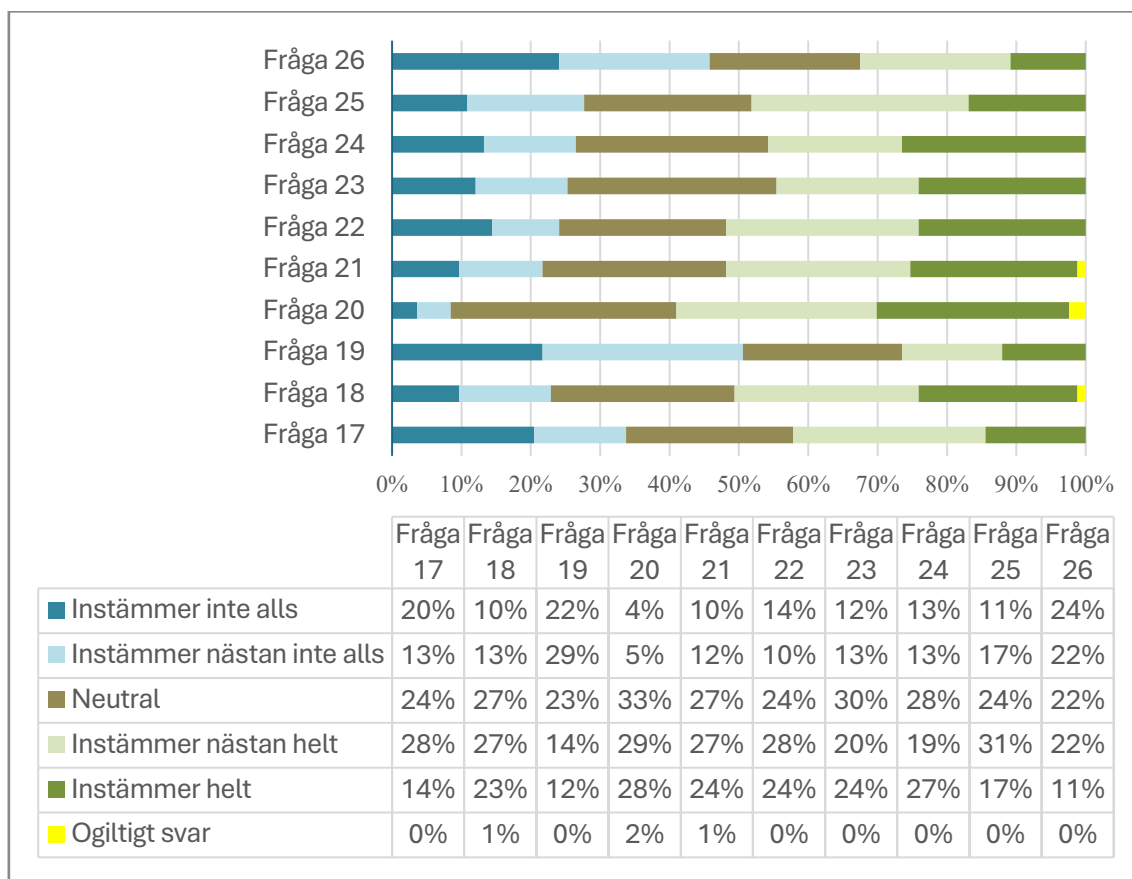
Fråga	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Median	2	3	4	4	4	3	3	3	3	3
Typvärde	1	3	4	4	4	4	4	3	3	4

Ser man på de filtrerade resultaten i bilaga 5 skiljer sig inte heller här resultaten för de elever som ämnar fortsätta sina språkstudier på gymnasiet i någon större utsträckning från den totala populationen vilket går att se i figur 10 och tabell 12. För de elever som svarat nej på frågan om fortsatta språkstudier kan man däremot se, i figur 11 och tabell 13, att de i mindre grad instämmer med påståendena i frågorna 9 och 10 om undervisningens nivå och hjälpen under lektionen och där är också färre som instämmer helt med fråga 11 om att de får det stöd de behöver. Fråga nr. 13, "När jag lär mig mitt valda språk känner jag att jag gör något meningsfullt" samt nr 15 "Jag tycker om det vi gör på lektionerna när vi har språk" är också något de i högre grad inte alls instämmer med.

De elever som ännu inte bestämt sig om fortsatta språkstudier tillhör dock de där allra flest instämmer helt med att de får det stöd de behöver i undervisningen, vilket går att utläsa i figur 12 och tabell 14.

Tema 3: Känslan i klassrummet under språklektionen

Tema 3 behandlar den sociala kontexten i klassrummet och känslan av lust och trygghet, både allmänt och kopplat till de olika språkliga förmågorna. I figur 4 samt tabell 6 ser vi att eleverna även här lämnat övervägande neutrala eller försiktigt positiva svar.

Figur 4 Procentuell fördelning av svaren på fråga 17–26 om känslan i språkklassrummet

Tabell 6 Median och typvärde fråga 17–26

Fråga	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Median	3	3	2	4	4	4	3	3	3	3
Typvärde	4	4	2	3	3	4	3	3	4	1

Fråga nr. 20, "Vi har bra sammanhållning i språkgruppen." är den som genererat allra flest positiva svar medan frågorna 19, "Jag blir inte uttråkad på lektionerna i moderna språk." och 26, "Jag känner mig trygg när jag måste prata utan förberedelse på franska/spanska/tyska." är

de där flest svarat att de inte håller med. Även fråga 17 *"Jag gillar franskan/spanskan/tyskan."* har fått många svar av typen *"Jag håller inte alls med"* även om median och typvärde indikerar på en mer neutral hållning hos de flesta.

När vi ser på de filtrerade resultaten kan man i figur 13 och tabell 15 utläsa att de elever som svarat ja på frågan om fortsatta gymnasiestudier instämt lite mer än de övriga i den totala populationen med påståendena, typvärde och/eller median är ett steg högre för alla frågor utom fråga 17. Bland de elever som inte ämnar läsa vidare är situationen omvänd, vilket framgår av figur 14 och tabell 16. Typvärdet för fråga 17, 18, 19 och 21, som handlar om känslan av lust och stolthet i lärandet ligger på den lägsta nivån och generellt sett är där färre positiva svar, här kan man se skillnad främst i kategorin *"instämmer nästan helt"*. På fråga 26 om tryggheten i att prata utan förberedelser har dock dessa fler försiktigt positiva än neutrala svar vilket skiljer sig båda från den totala populationen och från de som ämnar fortsätta sina språkstudier.

Bland de elever som ännu inte vet om det kommer att fortsätta studera moderna språk ser vi i figur 15 och tabell 17 att en betydligt större andel svarat negativt på de påståenden som rör tryggheten i att delta i olika sorters aktiviteter knutna till de språkliga förmågorna i klassrummet i frågorna 22 t.o.m. 26. Här är det endast fråga 23, *"Jag känner mig trygg när jag deltar i ett rollspel eller en dialog på franska/spanska/tyska."* som gett några svar av kategorin *"instämmer helt"* över huvud taget.

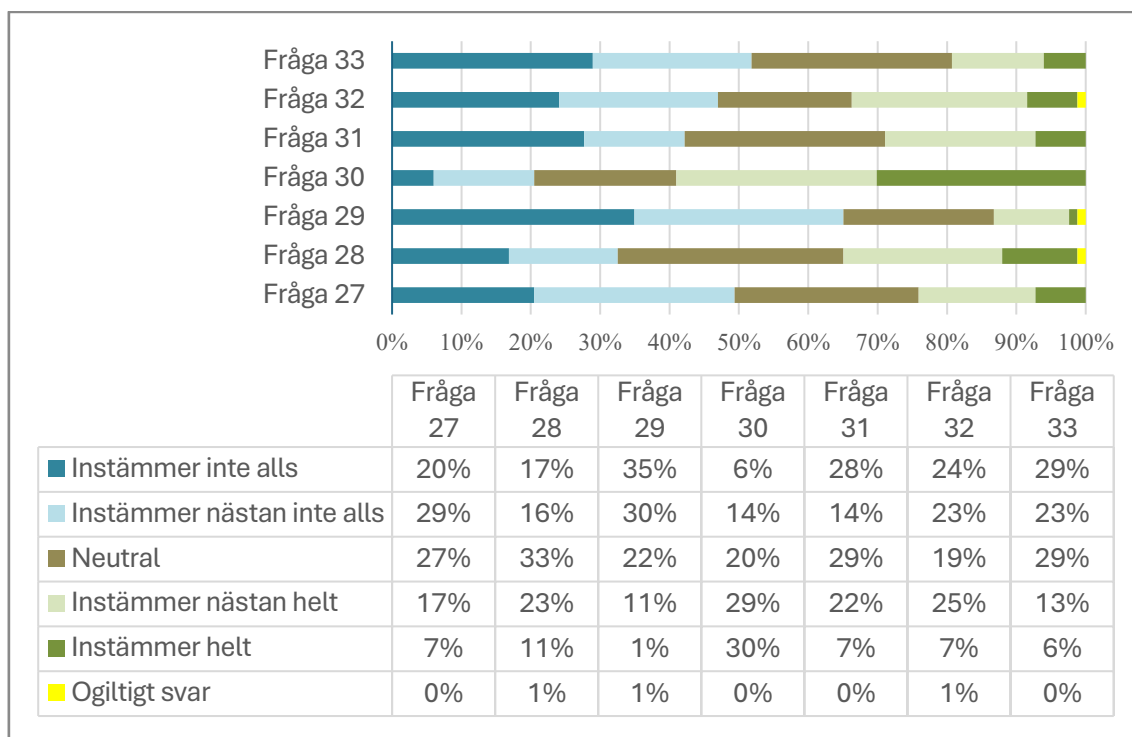
På de första frågorna om lustkänslor är svaren däremot mer lika den totala populationens och på fråga 18, *"Jag är stolt över vad jag uppnått i franskan/spanskan/tyskan."* är det en mycket större andel som nästan helt håller med.

Tema 4: Jag och språket i framtiden

Tema 4 behandlar elevernas självbilder som målspråksanvändare i framtiden. I figur 5 och tabell 7 nedan kan vi utläsa att på frågorna, som handlar om i vilken utsträckning eleverna kan visualisera sig själva som språkanvändare i framtiden, är svaren övervägande negativa eller neutrala.

Bland de frågor som gett flest negativa svar är fråga 29 *"Jag får ofta bilder av mig själv i huvudet där jag pratar och använder franska/spanska/tyska."* den där flest inte instämmer men även fråga 27 *"När jag föreställer mig framtiden ser jag mig själv som någon som pratar franska/spanska/tyska."* och fråga 33 *"Jag tänker ofta på hur jag kommer att använda franska/spanska/tyska i framtiden"* har fått övervägande negativa svar.

Fråga nr 30 *"I mitt framtida liv kan jag föreställa mig att det kommer att finnas situationer där jag använder franska/spanska/tyska."* är undantaget. Här är en majoritet av eleverna positivt inställda.

Figur 5 Procentuell fördelning av svaren på fråga 27–33 om självbilden som användare av språket i framtiden

Tabell 7 Median och typvärde fråga 27–33

Fråga	27	28	29	30	31	32	33
Median	3	3	2	4	3	3	2
Typvärde	2	3	1	5	3	4	3

Bland de filtrerade svaren i bilaga 5 skiljer sig inte resultaten bland de elever som ämnar fortsätta sina gymnasiestudier sig nämnvärt från den totala populationen vilket vi kan se i figur 16 och tabell 18. Resultaten för de elever som svarat nej på frågan om vidare språkstudier på gymnasiet har även här betydligt färre positiva svar än övriga, vilket visas i figur 17 och tabell 19. Det är endast fråga 30 om situationer där språket kan behöva användas i framtiden som har några helt instämmande svar och här är de neutrala svaren långt fler än i den totala populationen. Generellt är här andelen av elever som svarat "instämmer inte alls" högre och i fråga 31 "Att vara en person som pratar franska/spanska/tyska är ett av mina mål för framtiden." och 32 "Att kunna använda franska/spanska/tyska i framtiden är viktigt för mig." är detta särskilt tydligt.

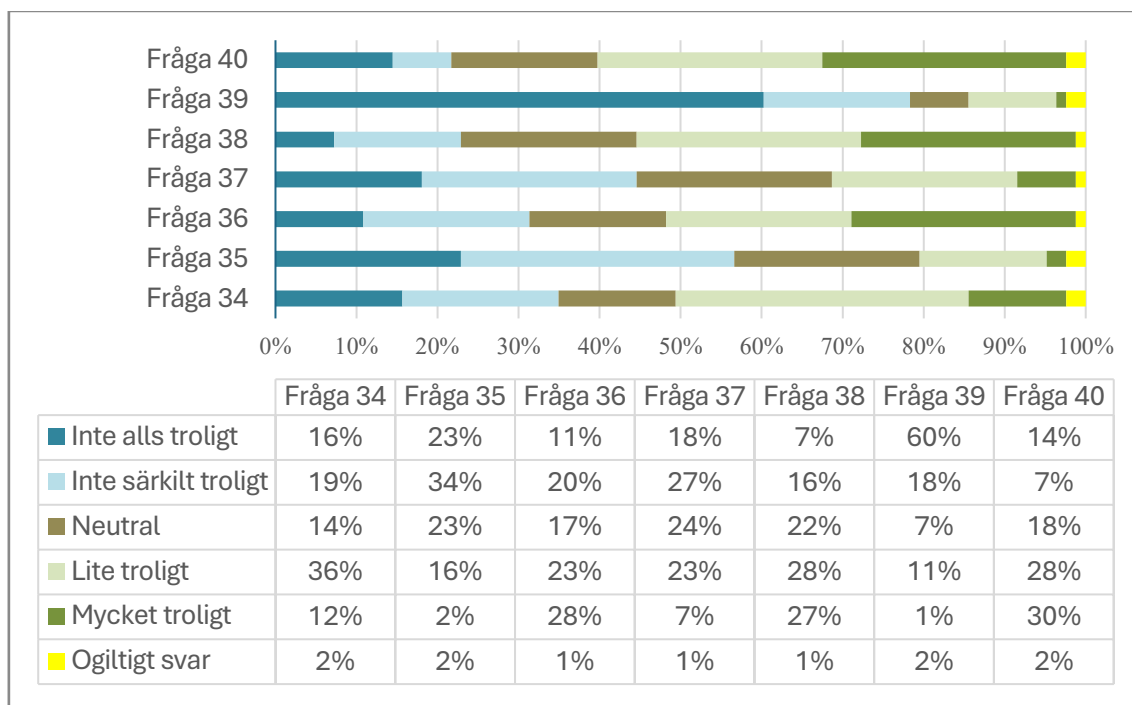
Bland resultaten för de elever som är osäkra på sina språkstudier på gymnasiet och som redovisas i figur 18 och tabell 20 kan noteras att de neutrala svaren är färre än för den

totala populationen vilket gör att både de försiktigt positiva respektive negativa svaren i stället ökar.

Tema 5: Språket utanför skolkontexten

Tema 5 behandlar språkets användning utanför skolans kontext och hur troligt eleverna upplever det att de skulle ägna sig åt olika aktiviteter som har med användning av målspråket att göra på fritiden.

I figur 6 och tabell 8 nedan kan vi utläsa att Fråga nr. 40 ”Om en kompis messade dig på franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle messa tillbaka på franska/spanska/tyska?” var den fråga som gav allra flest positiva svar men även fråga 38 ”Om en kompis föreslog att kolla på en film eller ett serieavsnitt på franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle gå med på att kolla?” och fråga 34 samt 36 som på liknande sätt behandlar TikTok-videos och spellistor med musik på målspråket har fått övervägande positiva svar.

Figur 6 Procentuell fördelning av svaren på fråga 34–40 om språket utanför skolkontexten

Tabell 8 Median och typvärde fråga 34–40

Fråga	34	35	36	37	38	39	40
Median	3	2	4	3	4	1	4
Typvärde	4	2	5	2	4	1	5

Fråga nr. 39 *"Om en lärare eller en kompis föreslog att du skulle ställa om din telefon till franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle försöka?"* är den fråga av alla i enkäten som gett allra flest negativa svar, här har hela 60% svarat *"inte alls troligt"*. Men även fråga 35 *"Om du fick upp en websida på franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle stanna och se vad det handlar om?"* och fråga 37, som handlar om instagramkonton på ett liknande sätt, har inhämtat många negativa svar. I detta tema återfinns även flest ogiltiga svar då någon elev av någon anledning inte fyllt i enkätens sista sida.

Bland de filtrerade svaren, i figur 19 och tabell 21, går att läsa att de elever som tänker fortsätta läsa språk på gymnasiet är något positivare till frågorna generellt vilket märks lite extra tydligt på fråga 37 om instagramkonton. De elever som valt bort fortsatta språkstudier på gymnasiet och även här i allmänhet mer negativt inställda vilket presenteras i figur 20 och tabell 22. Dessa elever har oftare svarat *"inte alls troligt"* även på frågor som nr. 40 som fortfarande har en median med värdet 4 men ett typvärde på endast 1. Typvärdet för alla frågorna blir aldrig mer än 2 *"inte särskilt troligt"* inom detta tema.

De elever som är osäkra på sina fortsatta språkstudier är liksom de elever som svarat nej mer neutralt inställda till att lyssna på musik på målspråket som i fråga 36 men är däremot mer positiva till att se över hemsidor på målspråket som i fråga 35, vilket utläses från figur 21 och tabell 23.

Sammanfattning av enkätresultaten

Enkäten till eleverna i moderna språk fokuserade på ett antal teman som i forskningslitteraturen visar sig vara av betydelse för elevers motivation att investera tid och energi i att lära sig ett främmande språk (se teorisektionen). Sammanfattningsvis visar resultaten inom tema 1, språkvalet, att en majoritet av eleverna tror att det kan vara en fördel och nyttigt att kunna sitt moderna språk i framtiden och det är viktigt för många att få ett bra betyg i ämnet. Det är däremot färre som anger att valde ämnet på grund av möjligheten till ett bra betyg eller arbete och ännu färre som anser att de valde språket på grund av att någon i deras närhet talar det.

Resultaten för tema 2 indikerar att en majoritet av eleverna känner att de får det stöd de behöver i undervisningen och att de i övrigt är förhållandevis neutrala till känslan av lust och meningsfullhet i upplevelsen av att läsa moderna språk men inte ser fram emot lektionerna varje vecka.

Likaså ger resultaten för tema 3 en indikation om att de flesta av eleverna känner sig trygga i de språkliga förmågorna, åtminstone om tid för förberedelser ges och att det finns en positiv känsla i klassrummets sociala miljö. Här finns en större diskrepans mellan de elever som valt att fortsätta med sitt språk på gymnasiet och de som valt bort det och bland de elever som ännu är osäkra är tryggheten som lägst men stoltheten som högst.

Vad gäller möjligheten att visualisera sig själv som språkanvändare i framtiden, en viktig motivationsfaktor, visar resultaten i tema 4 att en majoritet av eleverna finner detta svårt. Situationer där språket kan vara användbart kan föreställas av många men färre tycks

koppla detta till en självbild, vilket blir särskilt tydligt bland de elever som valt bort sitt språk på gymnasiet

Inom tema 5 där förekomsten av målspråket utanför skolan behandlas indikerar resultaten en vilja hos många elever att kommunicera på målspråket om det initieras av en vän. Likaså kan rörliga bilder i form av filmer och videoklipp på nätet eller musik på målspråket vara av visst intresse för många. När det gäller mer textbaserade forum som hemsidor är intresset däremot svalare och väldigt få kan tänka sig att ändra något så centralt som sin mobiltelefon till ett främmande språk.

Lärarintervjuerna

Nedan presenteras resultaten av djupintervjuerna som genomförts med skolans lärare i moderna språk och som syftar till att besvara denna studies andra forskningsfråga:

- Utifrån teman grundade i motivationsforskningen för språkinläring, vad anser lärarna på samma skola har motiverat dem att vilja lära och lära ut ett främmande språk?

Resultaten är organiserade enligt de fem teman som intervjuguiden baserats på, vilka är;

1. Bakgrund och relation till språket
2. Valet av studier och yrkesroll och dess motivering
3. Lärarens roll och strategier för motivation i lärandet
4. Lärarrollen i framtiden och motivation att fortsätta
5. Språket utanför skolan idag och drömmar inför framtiden

Tema 1: Bakgrund och relation till språket

Tre av de fem lärare som intervjuats är födda och uppvuxna i Sverige och har svenska som modersmål (se tabell 2 i metodsektionen). Gemensamt för dessa tre lärare är dock att de alla haft någon närstående person som öppnat deras ögon för främmande språk.

Mona berättar om sina två fastrar där en var missionär och den andra läroverksadjunkt i franska:

"...och varenda gång hon var i väg på semester så skickade hon vykort och alltså fick presenter och så här så det var hon som var liksom inträdesbiljetten till att franska fanns."

Clara hade en tysk farmor som flyttade till Sverige då hon och hennes syster var små:

"... så valde hon att flytta till Sverige och bo med oss i åtta år, i vårt hem. Så vi lärde oss ju tyska, alltså vi blev tvåspråkiga."

Och även Anna hade en mamma som hade rest mycket i unga år och älskade språk.

Benjamin och José har båda flyttat till Sverige och har en förstahandserfarenhet av hur det är att lära sig ett främmande språk i ett land där man hädanefter ska bo. Benjamin är uppväxt i Libanon och kom till Sverige som flykting i de tidiga tonåren men hade redan

i väldigt unga år bött fem i år Tyskland. José flyttade till Sverige som 23-åring på grund av kärlek och har spanskan som sitt modersmål. Både han och Benjamin pratar flera språk flytande och kan dessutom klara sig bra på en handfull till. Gemensamt för dem båda är att de tidigt identifierat mönster och strukturer mellan de olika språken som fascinerat dem och gett dem viljan och verktygen att lära sig fler främmande språk.

”... och ju fler språk jag lärde mig desto fler paralleller kunde jag dra mellan språken och då upptäckte jag, alltså min hjärna, att det var vissa nycklar. Om jag avkodar dom så blir det lätt för mig att lära mig ett annat språk” (Benjamin)

Sammanfattningsvis har lärarnas svar det gemensamt att de i unga år träffat för dem betydelsefulla människor med ett intresse för språk eller utsatts för främmande språk i livsförändrande situationer.

Tema 2: Valet av studier och yrkesroll och dess motivering

När det gäller valet av språkstudier, både vilket språk som valdes och varför man valt att fördjupa sina studier, framträder under intervjuerna, förutom det allmänna intresse för språk som lärarnas bakgrund indikerat, två teman som kan beskrivas som viljan att utvecklas eller förändras och en betydelsefull relation, ofta en lärare.

För Mona som upptäckt världen via sina fastrar och är uppväxt på landet blev språkstudierna en väg därifrån:

”Så dom flesta skulle bli lantbrukare eller jobba i affär eller ha eget företag så det fanns ju inga akademiker alltså akademien, det fanns överhuvudtaget inte akademiska tankar någonstans (...). Och då var det ju liksom en biljett dit på något sätt, kanske inte, kanske inte så medvetet men ändå (...). jag skulle ju inte köra traktor när jag blev stor (...) och franska det var för dom som ville lite mer, det var en sådan signal, signalvärde på något sätt...”

Att hon sen blev just lärare beskriver hon mest som en slump då hon efter studier i franska, och engelska börjar studera sitt stora intresse, historia, och plötsligt befinner sig en kontext där många ville bli lärare.

För Clara som blivit tvåspråkig genom sin farmor var det systemen som ledde henne vidare till akademiska studier och chansen att genom ett inträdesprov bli antagen och få en anställning inom läraryrket.

Anna läste ekonomisk linje på gymnasiet men hade gärna läst humanistisk om inte det hade varit så impopulärt vid tidpunkten: Naturkunskap ville hon däremot inte ha och därför fick det bli ett språk till och spanska som var nytt då. Fortsätta med sin franska från högstadiet gjorde hon men där spelade relationen till läraren en avgörande roll:

”Men sen så hade jag ju kommit på fot med min fransklärare i nian (...) så när jag sitter på första lektionen på franska i ettan på gymnasiet då kliver hon innanför dörren och har bytt skola, haha och då bestämde jag mig för redan där, ok det blir ett år, det blir icke mer.”

Att hon ville bli språklärare, det visste hon tidigt men vilka ämnen det blev avgjordes mer av antagning och möjligheten att få åka utomlands.

Både Benjamin och José beskriver hur avgörande enskilda lärare varit för deras stora intresse för både språk och lärande över huvud taget. Benjamin berättar om hur jämförelsen mellan en översättning av Shakespeare och originalet skakade om hans värld:

"Så jag pratade med min eeh lärare (...) och han sa det är alltså tolkning, det är en översättning, låt oss titta på originalet (...). Och då var det liksom en helt ny värld..."

För José var det i gymnasiet som en latinlärare öppnade världen genom språket:

"... och han var alltså, han kunde så fruktansvärt mycket. (...) "När jag blir gammal så vill jag vara som han, tänkte jag."

Både Benjamin och José som haft andra karriärer halkade in på läraryrket genom vikariat i olika omständigheter i livet men i Josés fall, som nu snart är färdigutbildad lärare, har latinläraren från gymnasiet också kommit att spela en avgörande roll i det valet:

"Du kan påverka människors liv, långt efter att man har lämnat den här världen. Jag tänker på min latinlärare, han är säkert död sen många år tillbaka. (...) ...hur hans syn på utbildning... och fick oss att ha hunger att lära oss saker och ting, allting blev intressant plötsligt"

Sammanfattningsvis indikerar alltså resultaten en strävan hos de intervjuade lärarna att lämna hemmiljön och ofta har de inspirerats i sina val av den sociala kontexten runt omkring dem, inte sällan av lärare, både i positiv men, i Annas fall, även negativ bemärkelse.

Tema 3: Lärarens roll och strategier för motivation i lärandet

Samtliga lärare som intervjuats har svarat att de anser att deras roll i att motivera eleverna till att vilja lära sig är mycket stor.

Mona uttrycker detta på ett sätt som:

"...jag har ju stort ansvar för att i, i moderna språk så träffar dom ju inte alltid på eeh, eller har inte det här fönstret heller ut mot världen och de kanske har valt det av väldigt olika anledningar... eeh, det kan vara att det låter fint, det ska liksom, eller jag ska inte ha som min bror eller jag ska så här och då kan ju motivationen försvinna så det är ju min, mitt uppdrag att kanske inte hundra procent men alltså mer eller mindre att till exempel första läxan brukar vara att dom skriver till mig varför dom valde språket... Och skulle då motivationen tryta så kan man gå tillbaka..."

Att just i någon mån individanpassa arbetet med motivation för varje elev genom att skapa en god relation är något som flera av lärarna pratar om som betydelsefullt vilket gör det möjligt att contextualisera när språkfärdigheter kan bli avgörande i framtiden.

Benjamin illustrerar till exempel hur han baserar sina motiverande strategier på relationen med eleverna:

”...först och främst så försöker jag bygga en relation till eleverna. Och tar vi spanskan till exempel och någon elev som undrar varför ska jag lära mig detta? Alltså att säga att ja, nu har du valt det och det ingår i läroplanen och du måste ha det, det hjälper inte, det är helt kasst och så där. Men vet jag till exempel att den, eeh hans mor eller far eller någon som han eller hon känner eller någon annan i klassen kanske jobbar på IKEA och IKEA är ett storföretag, multinationellt och så här...Då, men kanske du blir chef och på ett företag och ditt företag är väl kanske i eeh vad ska vi säga Colombia? Och du får chansen att åka dit och visa vad du går då kommer du ju ha en stor nytta av språket (...) också lite om kulturen och traditionerna och så här och då kan man ju säga då blir du chef och åker du dit och då kan du ju språket, då vet du hur du ska behandla dom eeh och då kan man ju gå den vägen”

Flera lärare beskriver också hur individuella eller gruppbaseade anpassningar i undervisningen är avgörande för att motivera de ökande antal elever som de upplever har svårigheter med till exempel exekutiva funktioner. Anna beskriver hur hon redan under utbildningen insett att varje elev behöver gå sin egen väg och inspirerats i sitt arbete av en handledare.

”...hon var, hon skapade en sådan otrolig... känsla och alltså en känsla av... tillhörighet tror jag också på något sätt hos eleverna. Så jag kände väl redan då, och det är ju ganska längesen, att det är helt ok att vara annorlunda, vi hittar någon lösning liksom eller att inte kunna följa mallen (...) det är ju lite grann så som jag tänker lektionsdesign är, att vi har ett gemensamt och vi jobbar tillsammans men sen så, i den bästa av världar, så får man jobba på sitt eget spår lite grann.”

Samtliga lärare betonar även vikten av och lusten till att skapa sitt eget material, även om tiden inte alltid räcker till, i syfte att eleverna lättare ska kunna relatera till undervisningen vilket följande citat från José illustrerar:

”Och jag tycker också att det är roligt för att alltså jag kan inte tänka mig att vara lärare som har alltid, nu har jag allt material och nu kör jag detta år efter år efter år (...) jag gillar att skapa material...”

José motiverar även han genom att ge språket ett sammanhang utanför klassrummet vilket han beskriver som tätt sammanlänkat med skolans demokratiska uppdrag och ett sätt att genom språket skapa en större förståelse för omvärlden:

”Ja, språket är kommunikation, vi behöver alla kommunicera och ja, förstå hur och varför och alltså, sakerna används på detta sätt (...) så om dom kan lära sig språket och så få dom att öppna lite (...) så öppnar man en värld för dom alltså”

Både Benjamin och José kopplar också sina motivationsstrategier till positiv förstärkning och behavioristiska teorier vilket de åstadkommer både med musik och lekar som belöningar i slutet av lektionen samt med positiva ord och formativ bedömning:

”Men däremot så vill jag att när eleverna lämnar mitt klassrum så vill jag att dom inte skulle vilja lämna det plus att dom vill, plus att dom ska längta för och komma till mig till nästa lektion. Och det är liksom också en balans, antingen kan vi ha en strikt lektion där vi

följer eeh, ja alltså där utan leenden, utan skratt, utan skoj och eeh där motivationen dämpas och då försvinner den kanske i slutändan och dom har tråkigt och kanske dom stannar hemma och så där eller så har vi för jag är också av den uppfattningen som Pavlov också säger med hans betingade reflexer” (Benjamin)

Slutligen har samtliga lärare positiva erfarenheter från vistelser i länder där de behövt klara sig själv med hjälp av ett främmande språk. Dels beskriver de hur detta varit avgörande för deras egen utveckling av språket och de försöker också att använda sina erfarenheter som motivation i sina klassrum på olika sätt. Citat från Clara, Anna och Benjamin illustrerar just detta.

”...och då bodde jag tre veckor i en fransk familj på Rivieran och då hade jag ju bara läst franska i ett år (fniss)... Men det gav ju mycket mer dom tre veckorna där (...) än vad jag hade lärt mig på ett år i det klassrummet” (Clara)

”Så jag försöker att involvera mina egna erfarenheter absolut och hur kul det är och kunna ta sig fram i olika sammanhang.” (Anna)

”... jag hamnar ju i situationer runt om i världen till exempel, eller här i Sverige där folk inte tror att jag förstår vad dom säger... Dom tror inte att jag förstår det språket och så här och, och genom, i och med att jag förstår får jag ju en fördel (...) ja så det, självklart så berättar man lite för eleverna...” (Benjamin)

Att tala är också den språkliga förmåga som alla lärarna håller med om är den viktigaste att kunna. Mona och José tycker också det är den svåraste att motivera till:

”... det kan ju också var det som, dom ju blottar sig mest och att det är det som är svårast att våga.” (Mona)

”... och dom är också i den åldern och grupptricket och ja, så det är det som är svåraste ja” (José)

Anna menar att både att läsa och lyssna är svårt att motivera till men att det finns en tydlig skillnad i att lyssna aktiverar eleven på ett mer direkt sätt vilket gör det svårare att fusa sig igenom. Såväl Anna som Clara och Benjamin menar att talet är lättast att motivera till medan de sistnämnda beskriver förmågan att skriva, och den medföljande prestationsångesten som kommer från en perfektionism, som svårast vilket uttrycks av Clara som:

”...du vet så fort dom börjar skriva då får du det så tydligt att grammatiken är fel (...). Och när dom pratar så, ska dom ju kunna göra sig förstådda och det gör dom ju även om det blir fel grammatiskt.” (Clara)

Sammanfattningsvis indikerar resultaten att samtliga intervjuade lärare tar sin roll som motivator på stort allvar och att mest avgörande strategin är att genom relationsskapande kunna individualisera och kontextualisera motivation till språkinläring för varje elev vilket också relateras på olika sätt till skolans kompensatoriska och demokratiska uppdrag. Vikten av att skapa eget och mer autentiskt material är också något som alla lärare håller med om i någon utsträckning. Kommunikationen, och därmed den språkliga förmågan att tala, är den som lärarna anser vara allra viktigast. Några av de intervjuade lärarna tycker

att den också är svårast att motivera till, främst på grund av socialt gruppsyck medan andra ser skrivandet som svårast genom pressen att prestera grammatiskt perfekta texter.

Tema 4: Lärarrollen i framtiden och motivation att fortsätta

Att skåda in i framtiden upplevs av lärarna i intervjustudien som svårt, åtminstone vad gäller lärarens roll som motivator. Att de senaste årtionden, framför allt, fört med sig förändring är tydligt för de flesta.

Med 40 års erfarenhet inom yrket beskriver Mona hur rollen som motivator är ständigt föränderlig men hur hon upplevt ett skifte under det tidiga 00-talet:

"I börjar när jag (...) så var ju eleverna mycket mer motiverade för då var ju fortfarande av den typen att dom också hade valt franska för att dom var lite... eeh ville visa sig lite mer ambitiösa, kanske ville ha lite mer utmaning (...) men där märkte jag då någonstans då 2007 kanske någonstans där... Jaha, då fick jag en helt, väldigt heterogen kategori (...) så behovet att motivera har ju ökat markant dom senaste, om man ska säga, 20 åren..."

Att de senaste decenniernas teknologiska förändringar redan inneburit och troligen kommer innebära ännu fler förändringar är också något som de flesta lärarna som intervjuats är överens om, vilket följande citat från José illustrerar:

"... den här generationen är uppväxta med telefonen, med korta videos och deras tålamodsspann är väldigt, väldigt, kort dom måste bli underhållna hela tiden... Så du kan inte ha, göra detta under hela lektionen utan dom gör det snabbt för dom tror att det är någonting i det... Och det, dom blir uttråkade om det tar för lång tid så man måste göra det fort och sen vill dom ha någonting nytt och någonting nytt så det ställer också krav som lärare"

Men hur och i vilken utsträckning förändringen kommer att fortsätta är något som lärarna har svårt att föreställa sig och som även kan kännas skrämmande. Följande citat från Anna illustrerar:

"Absolut så tänker jag att jag måste... förhålla, man måste redan nu, det har man ju behövt göra ett tag, förhålla sig till att eleverna ändå vet att ja fast måste jag verkligen lära mig det? Därför att dom allra flesta pratar ändå engelska och jag kan googla upp snabbt om jag behöver säga det här så kan jag göra det. Så att det är klart, det får man förhålla sig till, hur kan, jag vet inte, AI och allt, liksom det, så långt har inte jag liksom kommit än så att jag, man kan använda sig av det tillsammans med eleverna, det vet man ju inte vad som kommer framåt liksom."

Inte heller alla är överens om framtiden kommer att innebära mer digitalisering i undervisningen. Grunden i läraryrket förblir densamma och Clara beskriver hur hon tidigt utvärderat och avfärdat användandet av datorer i någon större utsträckning i sin undervisning, även om hon numera gärna låter AI skapa material åt henne själv. Böcker, papper och penna har alltid gett hennes elever jättefina resultat:

"Och du ser ju nu, vad säger dom, från skärm till pärm, dom har insett det allihop, det har bara tagit 20 år att experimentera med eleverna"

Motivationen att fortsätta som lärare, den uttrycker dock alla de intervjuade lärarna på mycket liknande sätt. Här framstår det egna intresset för språket och framför allt relationen till eleverna och det mytomspunna ögonblick när kunskapen plötsligt faller på plats som två väldigt tydliga teman vilket illustreras av Mona, Anna och Benjamin nedan:

"Franska skulle jag ju kunna ha för mig själv alltså... för att jag själv är intresserad (...) men samtidigt är det ju kul att förmedla det och det är ju roligt när man hittar någon som också vill... (Mona)

"Ja, men jag säger fortfarande, jag tycker att det är kul att se hur dom utvecklas... Och jag älskar ju när eleven, när dom får sådana här när dom, Oj, aha, det är ju det, när dom själva kopplar eller när dom själva känner att dom lyckas liksom. (Anna)

"Ja, det är ju dom här eleverna faktiskt (...). När jag ser deras leenden, när deras ansikte skiner som solen när dom har fattat någonting och det, det är ju inte bara motivation, det är ju också en bekräftelse för mig själv..." (Benjamin)

Läraryrket representerar också rutiner och trygghet blandat med friheten att i viss utsträckning forma sin egen vardag, vilket framstår som särskilt viktig för till exempel José som i många år frilansat inom musik- och restaurangbranschen.

"...för mig är det första gången i mitt liv jag har ett jobb, måndag till fredag (...) så nu har man en framförhållning som är väldigt skönt att ha"

Sammanfattningsvis uppfattar en majoritet av de intervjuade lärarna alltså yrket och rollen som motivator som ständigt föränderlig, svår att uttala sig om i framtiden för men också i grunden densamma. Motivationen att fortsätta grundar sig för samtliga på ett intresse för sitt undervisningsämne och framför allt på relationen till eleverna och glädjen i att se dem utvecklas.

Tema 5: Språket utanför skolan idag och drömmar inför framtiden

Utanför skolkontexten söker de intervjuade lärarna upp och använder målspråket på lite olika sätt.

För Mona är franska nyhetssajter, sociala media, film och musik ett sätt att både hålla kontakten med språket och den franska kulturen och ett sätt att ständigt söka efter nya uppslag som eleverna kan relatera till.

För Clara är släktingar såväl som tyska tv-kanaler en återkommande kontakt med språket:

"... och jag tittar ju alltid på tysk TV sen 1994 när vi fick en parabol, vi köpte en parabolantenn som det var då... så kunde jag få in tyska kanaler så att jag har liksom sett det och mina barn har också, alltså tysk TV har gått hemma"

Anna tycker det är roligt med svensk litteratur som översatts till spanska och har en pågående samling romaner hemma:

Benjamin har ett stort intresse för spansk och latinamerikansk musik vilket han tar vara på i sin undervisning:

"Men annars att tala och lyssna, det behöver man knappt övertala dom (...). Det räcker med att spela en låt från Latinamerika (...) och sen när dom till exempel har översatt låten och vet vad det innebär, eller meningen, andemeningen med låten... då börjar dom älska den ännu mer!"

För José är spanskan modersmålet och en stor del av vardagen men språket representerar också kontakt med nya människor och annan kultur inom den spanstalande världen:

"...så känner jag folk som är invandrare här från olika länder och de lär sig också språket (...). Och man lär sig den där dialekten och dom här uttrycken och de här sakerna (...). Och olika ja, fast vi är samma fast vi har olika, alltså den är så rik, alltså i variation så det är det som är..."

Men framför allt så är resor och användningen av språket då man reser det stora intresset för samtliga deltagande lärare och här finns i många fall också drömmar inför framtiden vilket uttrycks av Anna och Benjamin som:

"... jag har ju haft hela tiden faktiskt att jag har velat flytta till Spanien, tagit ett sådant där år på svenska skolan (...). Vi har också faktiskt snöat in lite på Frankrike nu, vi ska till Frankrike i sommar...igen, vi tycker också Frankrike är fantastiskt men då tänker jag ju i så fall så får jag ju lära mig franska i så fall." (Anna)

"Ja, men det är bästa sättet att lära sig språk...eeh, det är genom att praktisera det... och känna liksom, antingen så bor man i landet så nu åker jag till exempel till Colombia eller Cuba eller Spanien eeh, eller Frankrike eller Tyskland..." (Benjamin)

Sammanfattningsvis så är de moderna språken, i de intervjuade lärarnas svenska vardag, inte alltid lika närvarande, även om de på olika sätt tar del av språket genom kultur och intressen av olika slag i den mån det finns tid, ofta då med en tanke att använda sig av det i sin yrkesutövning. Undantaget här är José, och viss mån Clara, där det moderna språket är modersmålet. Men under sommarlov och semestrar, där låter samtliga lärare de främmande språken ta stor plats genom resor och en knapp majoritet av dem kan se en framtid där de bosätter sig ett annat land.

Sammanfattning av intervjustudien

Resultaten av intervjustudien indikerar sammanfattningsvis att relationer till betydelsefulla personer under uppväxten, närstående samt lärare, spelat en stor roll för samtliga intervjuade lärares val av språk och yrke. Likaså tyder resultaten på att relationen till eleverna är den enskilt viktigaste faktorn för lärarna i motivationen att fortsätta i sin yrkesroll. Denna relation, i kombination med ett intresse för språket och kulturen som de ofta fått genom resor och vistelser i målspråkslandet utgör basen för deras arbete med motivation i klassrummet och för skapandet av egna, mer autentiska undervisningsmaterial. Rollen som motivator upplevs i övrigt som viktig och grundläggande men dynamisk i ett föränderligt yrkesliv.

Diskussion

Denna fallstudie av en svenska högstadieskola har syftat att studera de faktorer som elever i årskurs nio och deras lärare anser vara av vikt för sin motivation att respektive lära och lära ut ämnet moderna språk. Mot en bakgrund där Skolinspektionen (2010, 2022) två gånger i rad konstaterat att skolämnet moderna språk är föremål för långvariga utmaningar med avhopp och bristande motivation för både elever och lärare som följd, samtidigt som vi i dagens globaliserade värld har fler kontakter över språkgränserna än någonsin tidigare, har en intressant och frustrerande diskrepans identifierats. Ytterligare ett syfte med denna studie har därför varit att genom en jämförelse mellan vad som motiverar elever respektive lärare diskutera och relatera resultaten med en motivationshöjande ambition.

Forskningsfråga 1: Elevperspektivet

Nedan diskuteras resultaten för denna studies första forskningsfråga i relation till tidigare forskning.

- Utifrån teman grundade i motivationsforskningen för språkinläring, vilka faktorer anser eleverna i årskurs nio på en högstadieskola vara av särskild vikt för deras motivation att lära sig ett modernt språk i skolan?

Tidigare forskning inom detta ämne av Erik Cardelús (2015) har indikerat att elever som fortsatt läsa moderna språk ända fram till gymnasiets sista nivå har motiverats av ett intresse och en känsla av lust inför målspråket och möjligheten att besöka länder där målspråket talas i kombination med en känsla av självreglerande kontroll och tillfredsställelse i sitt lärande. Även vikten av ett stöttande socialt nätverk är något som Cardelús (2015) lyft fram.

Lena Boström och Göran Bostedts (2022) studier, förvisso om elevers studiemotivation allmänt och inte inom ramen för språkinläring specifikt, indikerar liknande faktorer av vikt för motivationen. Även här finns intresset för ämnet vara av betydelse samt uppfattningar och attityder vilka kan sägas vara kopplade till måluppfyllelse och studieresultat och goda relationer till både lärare, studiekamrater, samt övriga vänner och familj är av stor vikt för motivationen (Boström & Bostedt, 2022, s. 51–56).

Resultaten i denna studie indikerar att många av eleverna valt sitt språk med en känsla av att det kan vara nyttigt att kunna i framtiden och att det är viktigt för dem att få ett bra betyg i ämnet. På frågor som behandlar lustkänslor eller intresse inför ämnet är resultaten förhållandevis neutrala eller försiktigt positiva, särskilt när det gäller stöd för att överkomma svårigheter vilket skulle kunna kopplas till Cardelús (2015) samt Boström och Bostedts (2022) resonemang om vikten av intresse och måluppfyllelse i samband med språkinläringen. Möjligen kan de resultat som visar att de elever som inte valt att fortsätta sina studier på gymnasiet i klart mindre grad upplever språkstudierna som intressanta och meningsfulla vara särskilt intressanta i en sådan diskussion.

Vad gäller sociala nätverk visar resultaten för tema 3 i denna studie att en majoritet av eleverna känner sig trygga i klassrummet och i den sociala miljön där känslan av en god sammanhållning var den som fick flest positiva svar. Även inom tema 5 där språket utanför skolkontexten behandlades kan de vara intressant att notera att den fråga som gav flest positiva svar rörde kommunikation initierad av en vän. Resultaten tycks indikera att goda relationer är av vikt vilket går i linje med tidigare forskning (Cardelús, 2015) (Boström & Bostedt 2022). Även här kan det tyckas särskilt intressant att notera att de elever som valt att inte fortsätta med sitt språk i långt mindre grad höll med om känslan av lust, meningsfullhet och stolthet under språklektionerna medan de som ännu inte bestämt sig om fortsatta språkstudier var de som upplevde minst trygghet.

Céline Rocher Hahlins (2020) studier, där språkinlärares olika självbilder och förmåga att visualisera sig själv som målspråkstalare står i fokus inom ramen för en svensk skolmiljö med tredjespråkselever, visar bland annat att arbete med självbilder och visualisering kan få skolämnet moderna språk att kännas mer autentiskt och levande och att en stark ideal självbild som målspråkstalare hör samman med viljan att anstränga sig för att uppnå den (Rocher Hahlin, 2020). Tillsammans med kollegor har hon ägnat de senaste tre åren åt den praktisknära interventionsstudien *"Motivation i Moderna språk"* (MoMs, 2025) ur vilkens material denna enkätstudie har inspirerats.

Resultaten för tema 4 och 5 som behandlade visualiseringen av jaget som framtida språkanvändare samt språket utanför skolkontexten är de som lättast kan knytas an till Rocher Hahlins (2020, 2021) och kollegors forskning inom bland annat MoMs-projektet (2025). Resultaten visade att få elever höll med om att de ofta visualiserade sig själva som språkanvändare i framtiden, även här var detta särskilt tydligt hos de elever som valt bort moderna språk på gymnasiet. Men även allmänt indikerar resultaten på en svårighet att föreställa sig bilder av jaget som språkanvändare i framtiden. Då det däremot rörde sig om situationer där språket kunde komma att användas var svaren mer positiva. Detta kan möjligen ses som ett argument för att mer praktisknära studier om och stöd till undervisning med visualisering och självbilder kan vara motivationsforskningen till gagn.

Utanför skolkontexten indikerar resultaten att eleverna i större utsträckning skulle finna det mer troligt att engagera sig i aktiviteter som innebar någon form av rörlig bild eller musik. Här skulle en koppling till viljan att anstränga sig för att utföra aktiviteten kunna göras (Rocher Hahlin, 2020). Att se en film eller ett klipp på nätet, troligen med undertexter, kräver mindre ansträngning än att översätta texten på en hemsida eller i en instag-rampost och långt mindre ansträngning än att kontinuerligt avkoda menyerna i sin mobil.

Forskningsfråga 2: Lärarperspektivet

Nedan diskuteras resultaten för denna studies andra forskningsfråga i relation till tidigare forskning.

- Utifrån teman grundade i motivationsforskningen för språkinlärning, vad anser lärarna på samma skola har motiverat dem att vilja lära och lära ut ett främmande språk?

Tidigare forskning om vad som motiverar språklärare är mycket sparsam (Dörnyei & Ushioda, 2011, s. 176). En del forskning kring lärares självbilder i rollen som motivator finns (bl.a. Dörnyei & Kubanyiova, 2014) vilka utvecklats av Rocher Hahlin (2020) i en svensk kontext. Rocher Hahlins resultat visade bland annat på att de tre vanligaste motivationsstrategierna bland språklärarna i hennes studie var att individanpassa lektionens innehåll, relatera det till omvärlden samt använda mer autentiskt material (ibid. 2020).

Resultaten i denna studie kan möjligen sägas stärka Rocher Hahlins resultat då samtliga intervjuade lärarna beskriver hur de arbetar med motivation främst genom relationsskapande och individanpassade strategier där de försöker relatera språket till omvärlden och egna erfarenheter av främmande språkanvändning samt genom skapandet av eget, mer autentiskt material.

Resultaten i denna studie indikerar också på betydelsen av ett intresse för målspråket och målspråkskulturen samt vikten av relationer i valet av språk och yrkesliv hos de intervjuade lärarna vilket kan relateras till de faktorer som Cardelús (2015) samt Boström och Bostedt (2022) identifierat som viktiga för elevernas motivation. Även Rocher Hahlins teorier om "*(the) Teacher Motivator Self (TMS)*" (2020), ett sorts samlingskoncept av lärarens uppfattning om sig själv i rollen som motivator som påverkas positivt av att själv ha haft motiverande lärare under utbildningen samt att finna sitt arbete meningsfullt, kan tyckas sammanfalla med resultaten av denna intervjustudie. Flera av de deltagande lärarna rapporterar om vikten av lärarförebilder under sin utbildning och samtliga tycks finna sitt arbete i relation till eleverna djupt meningsfullt.

Forskningsfråga 3: En jämförande diskussion

Nedan jämförs och diskuteras resultaten från elevenkäten och lärarintervjuerna i syfte att besvara denna studies tredje forskningsfråga:

- Hur kan en jämförelse av resultaten av de första två frågorna diskuteras och relateras till samtida forskning med en motivationshöjande ambition?

Tidigare forskning om hur lärares motivation påverkar densamma hos eleverna är fåtalig men från de studier som hittats tycks det dock tydligt att där finns ett samband dem emellan (Dörnyei & Ushioda 2011, s. 185). Ett samband som dessutom verkar åt båda håll (ibid. s. 191) vilket kan göra en jämförelse mellan resultaten från denna studies första två forskningsfrågor intressant i en motivationshöjande ambition.

Vad gäller valet av språk och vidare studier indikerar tidigare forskning, som diskuterats ovan, på vikten av ett intresse för ämnet samt en god social kontext. Resultaten från enkätstudien med eleverna visade också att en majoritet av eleverna fann ämnet nyttigt att kunna och var måna om att få ett bra resultat. Även de intervjuade lärarna vittnade om ett

tidigt intresse för språket och en strävan efter att genom språket veta mer. Lärarna poängterade även hur relationen till betydelsefulla personer väckt och påverkat detta intresse. På frågan om valet av språket påverkats av att någon närstående talade svarade däremot de flesta elever negativt. Detta kan bero på att frågan, som i MoMs-projektet originalenkäter täcktes av flera öppna frågor om elevernas språkbakgrund, möjligen var alltför snävt ställd eller att lärarnas retrospektiv saknas.

Från elevernas svar på frågor om den sociala miljön i klassrummet, trygghet och stöd i lärandet kan det trots allt tolkas som att relationer är av vikt för motivationen. De elever som valt att fortsätta sina språkstudier på gymnasiet hade också fler positiva svar på denna typ av frågor än de elever som valt bort vidare språkstudier. Relationen till eleverna var också det enskilt viktigaste för de intervjuade lärarnas motivation vilket också tyder på vikten av detta förhållande.

Alla deltagande lärare hade positiva erfarenheter från målspråksländer där de befunnit sig i längre och kortare perioder i sitt liv och de försökte alla relatera sin undervisning till dessa erfarenheter för att underlätta för eleverna att kunna föreställa sig själva i denna typ av situationer i framtiden. Lärarna beskrev också sin kontakt med språket utanför skolkontexten och hur de i denna ofta hade som baktanke hur detta kunde göra undervisningen mer relevant för eleverna.

Resultaten från elevenkäten visar dock på förhållandevis negativa svar på frågor om visualisering av självbilder som målspråkstalare i framtiden och viljan att anstränga sig för att interagera med målspråket utanför skolmiljön. Resultaten för den majoritet av elever som ändå valt att fortsätta sina språkstudier på gymnasiet var visserligen något positivare men inom detta område tycks det finnas möjlighet för fortsatt motivationshöjande arbete, möjligen med visualisering samt relation och kommunikation som ledmotiv.

Avslutning och möjligheter för fortsatt forskning

Den här undersökningen utgör en fallstudie över begreppet motivation utifrån en viss definition och inom ramen för en specifik kontext, här en specifik högstadieskola. Hur representativa resultaten från denna skola är eller hur de skulle stå sig i en jämförelse med andra liknande fallstudier är inte känt och någon statistisk generaliserbarhet av resultaten går därmed inte att påtala (Denscombe, 2016, s. 100–102). Resultaten av undersökningen kan dock diskuteras och analyseras utifrån logiska samband med sitt teoretiska ramverk (Christoffersen & Johannessen, 2015, s. 128–130), vilket skulle kunna komma liknande studier vid andra skolor till gagn.

Denna undersökning skulle också kunna utgöra ett initiativ för en studie inom ramen för aktionsforskningen (Denscombe, 2016, s. 179), det vill säga praxisnära forskning initierad och utförd av läraren själv i syfte att gradvis förändra och förbättra sin praktik. Med nya resultat mot teoretiska ramverk skulle detta möjligen kunna hjälpa motiverade lärare att bättre besvara denna uppsats inledande fråga och stärka elevernas motivation genom goda relationer och reella visioner av främmandespråklig kommunikation.

Referenser

- Boström L, & Bostedt, G. (2022). *Motivation för lärande: Teoretiska perspektiv och didaktiska reflektioner*. Lund: Studentlitteratur.
- Cardelús, E. (2015). *Motivationer, attityder och moderna språk: en studie om elevers motivationsprocesser och attityder vid studier och lärande av moderna språk*. Diss. Institutionen för språkdidaktik; Stockholms universitet.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3:e utg.; P. Larson, övers. Lund: Studentlitteratur.
- Dörnyei, Z. & Dewaele, J-P. (2023). *Questionnaires in Second Language Research - Construction, Administration, and Processing*. 3:e utg. New York: Abingdon: Routledge
- Dörnyei, Z. & Kubanyiova, M. (2014). *Motivating learners, motivating teachers: Building vision in the language classroom*. Cambridge University Press.
- Dörnyei, Z. & Ushioda, E. (2011). *Teaching and Researching Motivation*. 2:a utg. Harlow, England; New York: Longman/Pearson
- European Union. *Council Recommendation of 22 May 2019 on a comprehensive approach to the teaching and learning of languages*.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uris-erv:OJ.C_2019.189.01.0015.01.ENG [2025-12-30]
- Fekjær, Silje Bringsrud (2017). *Att tolka och förstå statistik*. Malmö: Gleerups.
- Henry, A. (2012). *L3 motivation*. Diss. Gothenburg: Gothenburg University Press.

Henry, A., Granfeldt, J., van de Weijer, J., & Hahlin, C. R. (2025). Foreign language perceptual curiosity: construct, measurement, and applications. I *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, s. 1–15.

DOI: <https://doi.org/10.1080/01434632.2025.2514881>

Motivation i Moderna språk: MoMs. (2025). Humanistiska och Teologiska fakulteterna: Lunds Universitet.

<https://projekt.ht.lu.se/moms> [2026-05-21]

Rocher Hahlin, C. (2021). Att skapa motivation för främmandespråksinläring.

Effekter av tre aktiviteter i en interventionsstudie i franska klassrum. I

Bardel, C. et al. (Red.). *Forskarskolan FRAM — lärare forskar i de främmande språkens didaktik*, s. 41–64. Stockholm: Stockholm University Press.

DOI: <https://doi.org/10.16993/bbg.c>.

Rocher Hahlin, C. (2020). *La motivation et le concept de soi : Regards croisés de l'élève et de l'enseignant de français langue étrangère en Suède*. Diss. Lunds universitet.

Rocher Hahlin, C., & Granfelt, J. (2025). Motivation och främmande språk – vision, mål och självreglering som stöd för elevernas lärande. In C. Ackermann-Boström, B. Hellqvist, & M. Håkansson Ramberg (Eds.), *Alla språk i skolan: språkundervisning i nordisk kontext* (s. 155-166). (Studia Didactica Upsaliensia). Uppsala University Publications.

DOI: <https://doi.org/10.33063/0n1tcs58>

Skolinspektionen. (2010). *Moderna språk, Kvalitetsgranskning Rapport 2010:6*.

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2010/moderna-sprak/slutrapport---moderna-sprak.pdf>

Skolinspektionen. (2022). *Skolans arbete för kvalitet i undervisningen i moderna språk – Undervisning för kommunikativ förmåga*.

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2022/moderna-sprak/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak.pdf>

Skolverket. *Moderna språk (Grundskolan)*.

https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/kursplaner-for-grundskolan#/subjects/GRGRMSP01?schoolType=GR&typeOfSyllabus=COURSE_SYLLABUS¤tListHeading=Kursplaner%20i%20grundskolan×pan=LATEST [2025-12-30]

Vetenskapsrådet (2024). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningssed-2024.html> [2025-12-30]

Bilagor

1 Uppsökta examensarbeten om motivation i moderna språk

Bodych, Karina. (2023). Hur kan läraren arbeta för att bibehålla motivationen hos elever som valt det moderna språket franska? Malmö Universitet.

Gabarian, Maher. (2020). Utmanande undervisning i moderna språk - en studie om lärarnas motivationsarbete i moderna språk. Malmö Universitet.

Gansou, Serge-Brice & Mogenfelt, Karl-Oskar. (2020). Moderna språk: Vad önskar sig gymnasieelever i sin franskundervisning? Malmö Universitet.

Montagnani, Letizia. (2019). Moderna språk i skolan - Om elevernas motivation, inställning och erfarenheter i grundskolan och gymnasiet. Umeå Universitet.

Perry-Warnes, Catherine. (2022). Attityder, motivation och moderna språk - En studie om svenska grundskoleelevers attityder till och motivation för ämnet moderna språk. Karlstads Universitet.

Prudon, Erika. (2024). Motivation för språkinläring hos elever som läser moderna språk steg 1 på gymnasiet. Malmö Universitet.

Wärn, Petra. (2020). Moderna språk, det sjuttonde ämnet - språklärares och elevers förhållningssätt till avhopp i moderna språk. Malmö Universitet.

Ziemann, Birgitta. (2023). Elever om moderna språk - Några elevers erfarenheter av hur man bäst lär sig tyska, franska, spanska. Karlstad Universitet.

MOTIVATION I MODERNA SPRÅK

ENKÄTUNDERSÖKNING

Tack för att du vill hjälpa mig med mitt examensarbete!

Den här enkäten är helt frivillig och anonym. Du ska inte skriva ditt namn någonsans och ingen kommer att få veta hur just du har svarat. Det tar ca. 10–15 minuter att besvara enkäten. Ta dig tid att fundera på frågorna. Ibland kan det kännas som att samma frågor återkommer flera gånger. Jag har gjort så för att jag skall vara säker på svaren. Försök att besvara varje fråga för sig.

Dina svar är mycket värdefulla för mig. De kommer att hjälpa mig att bättre förstå hur det är att läsa moderna språk i skolan.

Ditt språkval och fortsatta studier

A. Mitt moderna språk är:

- ☐ Franska ☐ Spanska ☐ Tyska

B. Som det ser ut nu planerar jag att fortsätta med mitt språk på gymnasiet:

- ☐ Ja ☐ Nej ☐ Vet inte

Först kommer det några frågor om ditt språkval. Hur väl stämmer dessa påståenden in på dig?

1. Det viktigaste för mig är att få ett bra betyg i mitt språk (tyska/franska/spanska).

- ☐ Instämmer inte alls ☐ Instämmer nästan inte alls ☐ Neutral ☐ Instämmer nästan helt ☐ Instämmer helt

2. Jag valde mitt språk för att jag tror att jag kan få ett bra betyg i det ämnet.

- ☐ Instämmer inte alls ☐ Instämmer nästan inte alls ☐ Neutral ☐ Instämmer nästan helt ☐ Instämmer helt

3. Jag valde mitt språk för att någon i min närhet talar det.

- ☐ Instämmer inte alls ☐ Instämmer nästan inte alls ☐ Neutral ☐ Instämmer nästan helt ☐ Instämmer helt

4. Jag läser mitt språk för att jag tror att det kan vara en fördel för mig i framtiden.

- ☐ Instämmer inte alls ☐ Instämmer nästan inte alls ☐ Neutral ☐ Instämmer nästan helt ☐ Instämmer helt

5. Mitt språk är nyttigt att kunna.

- ☐ Instämmer inte alls ☐ Instämmer nästan inte alls ☐ Neutral ☐ Instämmer nästan helt ☐ Instämmer helt

6. Jag tror att det blir lättare att få ett jobb om jag kan franska/spanska/tyska.

- ☐ Instämmer inte alls ☐ Instämmer nästan inte alls ☐ Neutral ☐ Instämmer nästan helt ☐ Instämmer helt

Tänk nu på hur du upplever det att läsa språk på högstadiet och svara på hur väl följande påstående stämmer in på dig.

7. Jag ser fram emot lektionerna i franska/spanska/tyska varje vecka.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

8. Jag känner att jag har kontroll över hur och vad jag ska lära mig i språket.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

9. Undervisningen är på en lagom nivå.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

10. Lektionerna ger mig mycket hjälp att lära mig språket.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

11. Jag får det stöd jag behöver i språkundervisningen när något är svårt.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

12. Undervisningen hjälper mig att förstå vad jag kan använda språket till i framtiden.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

13. När jag lär mig mitt valda språk känner jag att jag gör något meningsfullt.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

14. Jag tycker att det är riktigt intressant att lära mig franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

15. Jag tycker om det vi gör på lektionerna när vi har språk.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

16. Jag tycker att det är värt ansträngningen att läsa franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

Vi fortsätter med några påståenden till om hur din känsla är på lektionerna i moderna språk just nu. Hur väl stämmer detta in på dig?

17. Jag gillar franskan/spanskan/tyskan.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

18. Jag är stolt över vad jag uppnått i franskan/spanskan/tyskan.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

19. Jag blir inte uttråkad på lektionerna i moderna språk.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

20. Vi har bra sammanhållning i språkgruppen.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

21. Vi har kul tillsammans på lektionerna i franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

22. Jag känner mig trygg när jag presenterar något muntligt på franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

23. Jag känner mig trygg när jag deltar i ett rollspel eller en dialog på franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

24. Jag känner mig trygg när man ber mig delta i en diskussion på lektionen på franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

25. Jag känner mig trygg när läraren ställer en fråga till mig på franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

26. Jag känner mig trygg när jag måste prata utan förberedelser på franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

Nu kommer några påståenden om dig och ditt moderna språk i framtiden. Läs dem och svara i vilken utsträckning du håller med!

27. När jag föreställer mig framtiden ser jag mig själv som någon som pratar franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

28. Den person som jag föreställer mig att jag kommer att bli i framtiden kan franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

29. Jag får ofta bilder av mig själv i huvudet där jag pratar och använder franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

30. I mitt framtida liv kan jag föreställa mig att det kommer att finnas situationer där jag använder franska/spanska/tyska.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

31. Att vara en person som pratar franska/spanska/tyska är ett av mina mål för framtiden.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

32. Att kunna använda franska/spanska/tyska i framtiden är viktigt för mig.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

33. Jag tänker ofta på hur jag kommer att använda franska/spanska/tyska i framtiden.

☐ Instämmer
inte alls | ☐ Instämmer
nästan inte alls | ☐ Neutral | ☐ Instämmer
nästan helt | ☐ Instämmer
helt |
|---|--|----------------------------------|---|--|

Ditt moderna språk finns ju också utanför skolan. Till sist kommer det nu några påståenden om det. Tänk efter hur du skulle göra!

34. Om du fick upp en TikTok video på franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle stanna och kolla?

☐ Inte alls troligt ☐ Inte särskilt troligt ☐ Neutral ☐ Lite troligt ☐ Mycket troligt

35. Om du fick upp en websida på franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle stanna och se vad det handlar om?

☐ Inte alls troligt ☐ Inte särskilt troligt ☐ Neutral ☐ Lite troligt ☐ Mycket troligt

36. Om du fick upp en playlist med franska/spanska/tyska låtar: Hur troligt är det att du skulle lyssna på några låtar och försöka förstå några ord?

☐ Inte alls troligt ☐ Inte särskilt troligt ☐ Neutral ☐ Lite troligt ☐ Mycket troligt

37. Om du fick upp ett Instagram-konto med en känd fransk/spansk/tysk-talande person: Hur troligt är det att du skulle stanna och läsa lite?

☐ Inte alls troligt ☐ Inte särskilt troligt ☐ Neutral ☐ Lite troligt ☐ Mycket troligt

38. Om en kompis föreslog att kolla på en film eller ett serieavsnitt på franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle gå med på att kolla?

☐ Inte alls troligt ☐ Inte särskilt troligt ☐ Neutral ☐ Lite troligt ☐ Mycket troligt

39. Om en lärare eller en kompis föreslog att du skulle ställa om din telefon till franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att du skulle försöka?

☐ Inte alls troligt ☐ Inte särskilt troligt ☐ Neutral ☐ Lite troligt ☐ Mycket troligt

40. Om en kompis messade dig på franska/spanska/tyska: Hur troligt är det att skulle messa tillbaka på franska/spanska/tyska?

☐ Inte alls troligt ☐ Inte särskilt troligt ☐ Neutral ☐ Lite troligt ☐ Mycket troligt

TACK SÅ JÄTTEMYCKET FÖR DIN MEDVERKAN 😊!

3 Samtycke intervju

Tack så mycket för att du vill hjälpa mig med mitt examensarbete genom att ställa upp på en intervju!

Min undersökning handlar om motivation inom ämnet moderna språk. Med utgångspunkt i nutida forskning väljer jag att se på begreppet från två perspektiv, både elevernas och lärarnas. Genom en jämförelse dessa emellan hoppas jag kunna få syn på möjliga pedagogiska mötesplatser inom detta viktiga skol- och livsämne.

Dina svar är av stor vikt för min undersökning och jag kommer att behandla dem varsamt. Vårt samtal idag spelas in och sparas på en inspelningsenhet som förvaras tryggt och säkert i mitt hem. Inspelningen kommer att användas för att jag ska kunna transkribera dina svar för en tematisk analys. Endast jag kommer att lyssna på inspelningen och läsa transkriberingen i sin helhet. Då resultat och analys presenteras i mitt examensarbete för den kompletterande pedagogiska lärarutbildningen vid Lunds universitet VT 2026 kommer alla svar att vara pseudonymiserade och varken namn, skola eller landsdel kommer att anges.

Då uppsatsen seminariebehandlats och bedömts kommer allt inspelningsmaterial att raderas.

Dina svar är helt frivilliga och du kan när som helst ta tillbaka ditt samtycke till att delta i denna undersökning. För att säkerställa din möjlighet att dra dig ur undersökningen vid ett senare tillfälle kommer dina svar att kodas under pseudonymiseringsprocessen och en kodnyckel kommer att sparas på papper och förstöras då undersökningens mål är uppnått.

Genom att underteckna detta dokument bekräftar du att du tagit del av den här informationen och är villig att delta i undersökningen.

Datum och underskrift

4 Intervjuguide

(bl.a. med frågor hämtade från Rocher Hahlin, 2020, s. 312–313)

INTERVJUGUIDE EXAMENSARBETE

Berätta lite om dig själv och ditt språk. Hur skulle du beskriva din relation till det moderna språk du lär ut?

Om du tänker tillbaka, vad fick dig att en gång välja att studera det här språket?

Hur länge har du arbetat som språklärare och vilken är din utbildningsbakgrund?

Om du tänker tillbaka, vad motiverade dig att vilja bli lärare i det här språket?

I vilken utsträckning anser du att det är din uppgift som lärare att motivera dina elever att lära sig språk?

Har dina motiverande metoder eller strategier förändrats under dina år som språklärare? Förklara gärna.

Vilken av de språkliga förmågorna att skriva, tala, lyssna och läsa är den du tycker är lättast respektive svårast att motivera till i undervisningen?

Hur ser du på rollen som motiverande språklärare om några år eller i framtiden, kommer den att förändras? I så fall hur?

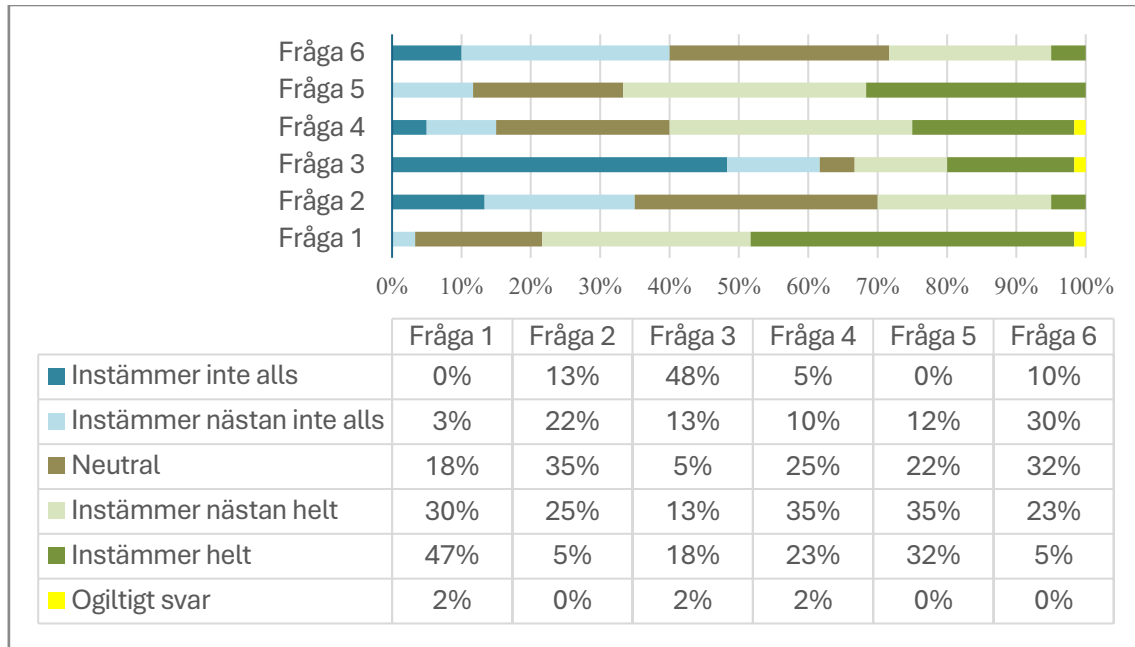
Vad skulle du säga motiverar dig att fortsätta vara lärare i moderna språk?

Utöver undervisningen, på vilket sätt använder du dig av ditt språk idag?

Har du några andra framtidsplaner eller drömmar där du behöver använda dig av ditt språk? Vilka?

5 Enkätresultat filtrerade på gymnasieval

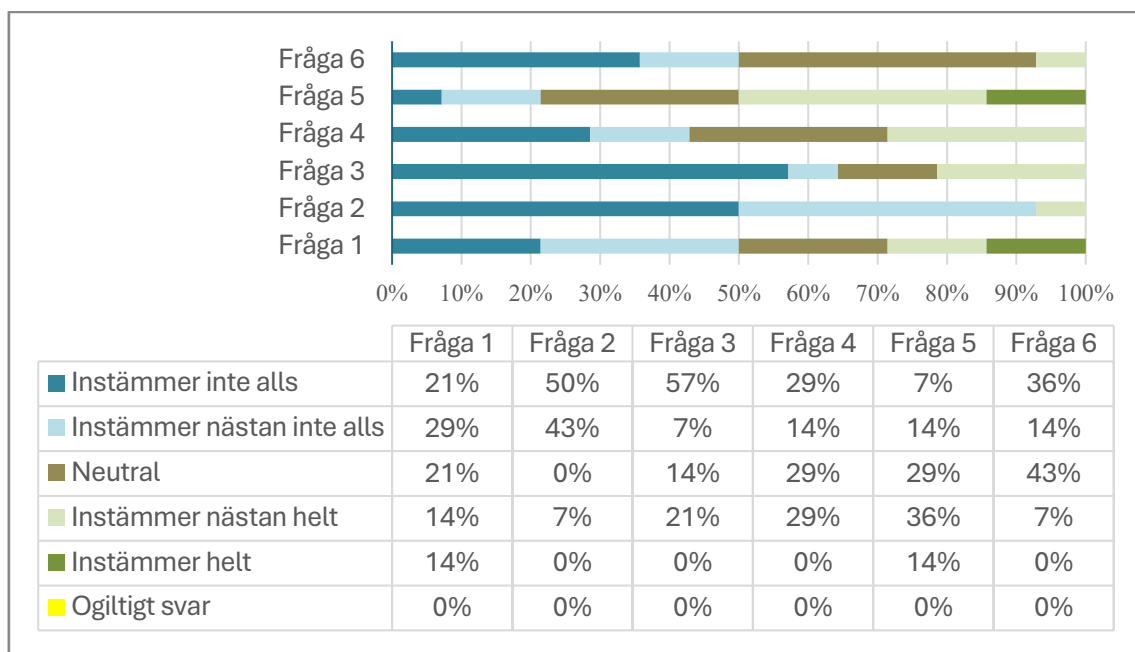
Tema 1 Valet av språk och dess motivering

Figur 7 JA-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 1–6 om motivationen bakom språkvalet

Tabell 9 JA-svar Median och typvärde fråga 1–6

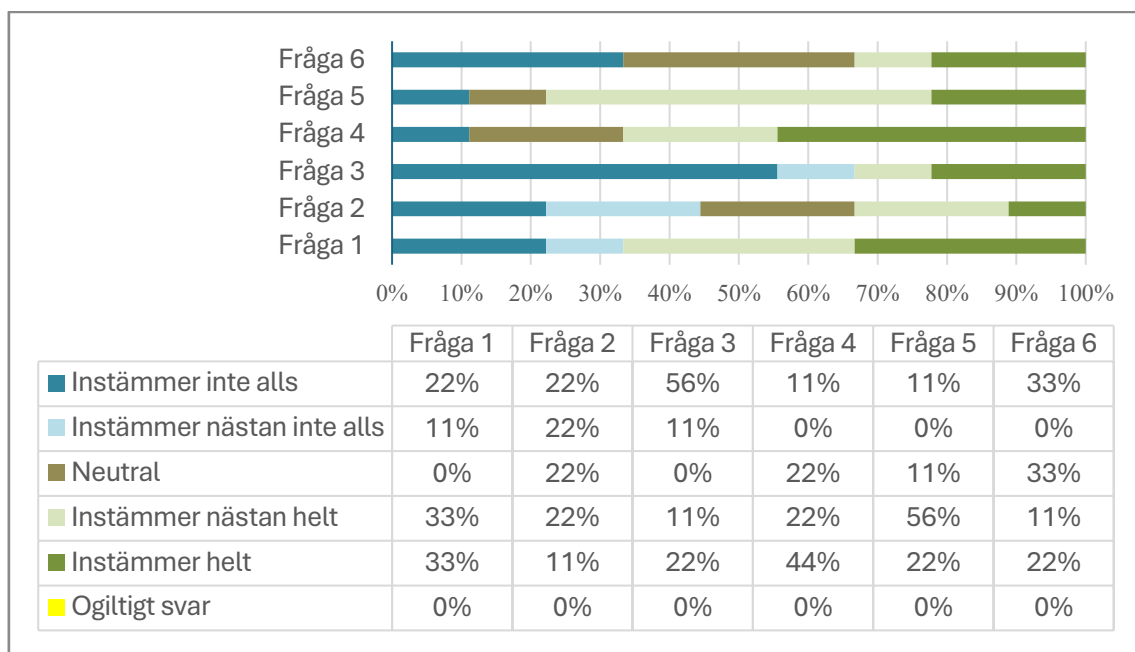
Fråga	1	2	3	4	5	6
Median	4	3	2	4	4	3
Typvärde	5	3	1	4	4	3

Figur 8 NEJ-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 1–6 om motivationen bakom språkvalet

Tabell 10 NEJ-svar Median och typvärde fråga 1–6

Fråga	1	2	3	4	5	6
Median	3	2	1	3	4	3
Typvärde	2	1	1	3	4	3

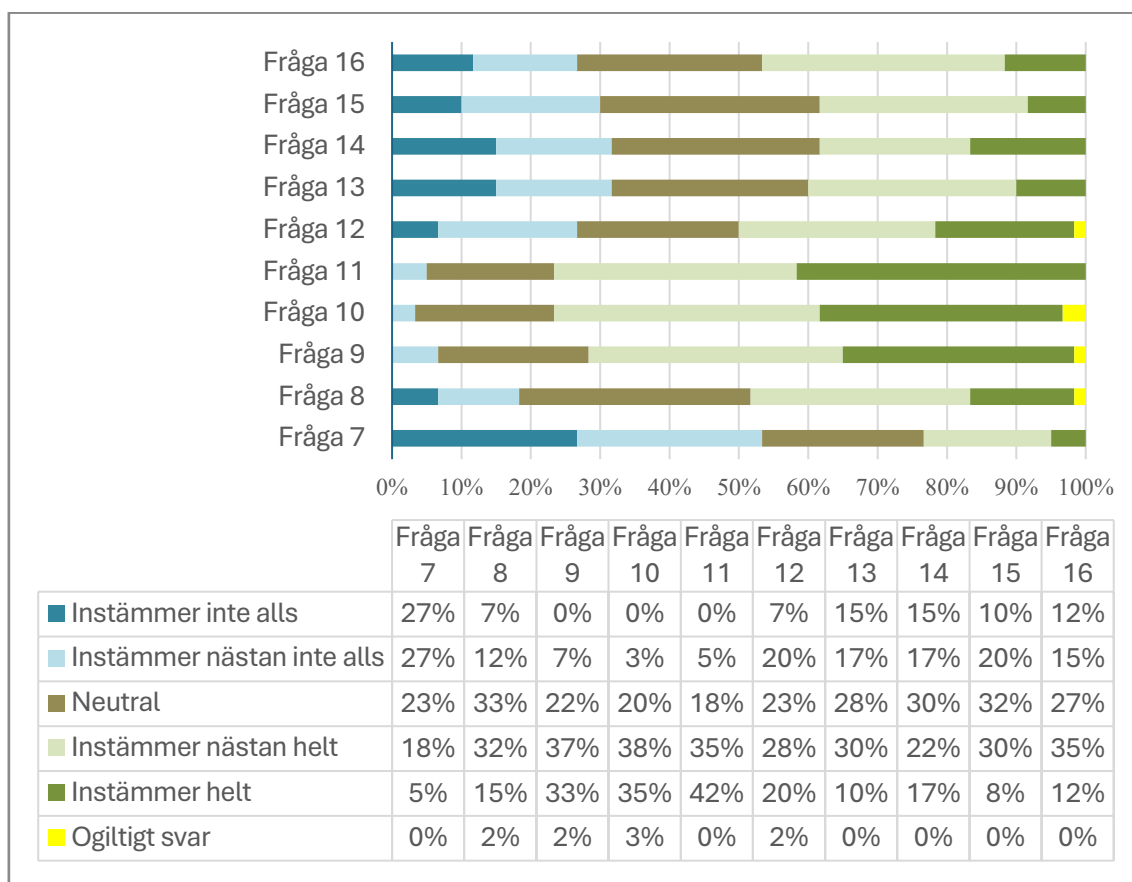

Figur 9 VET INTE-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 1–6 om motivationen bakom språkvalet

Tabell 11 VET INTE-svar Median och typvärde fråga 1–6

Fråga	1	2	3	4	5	6
Median	4	3	1	4	4	3
Typvärde	4	2	1	5	4	1

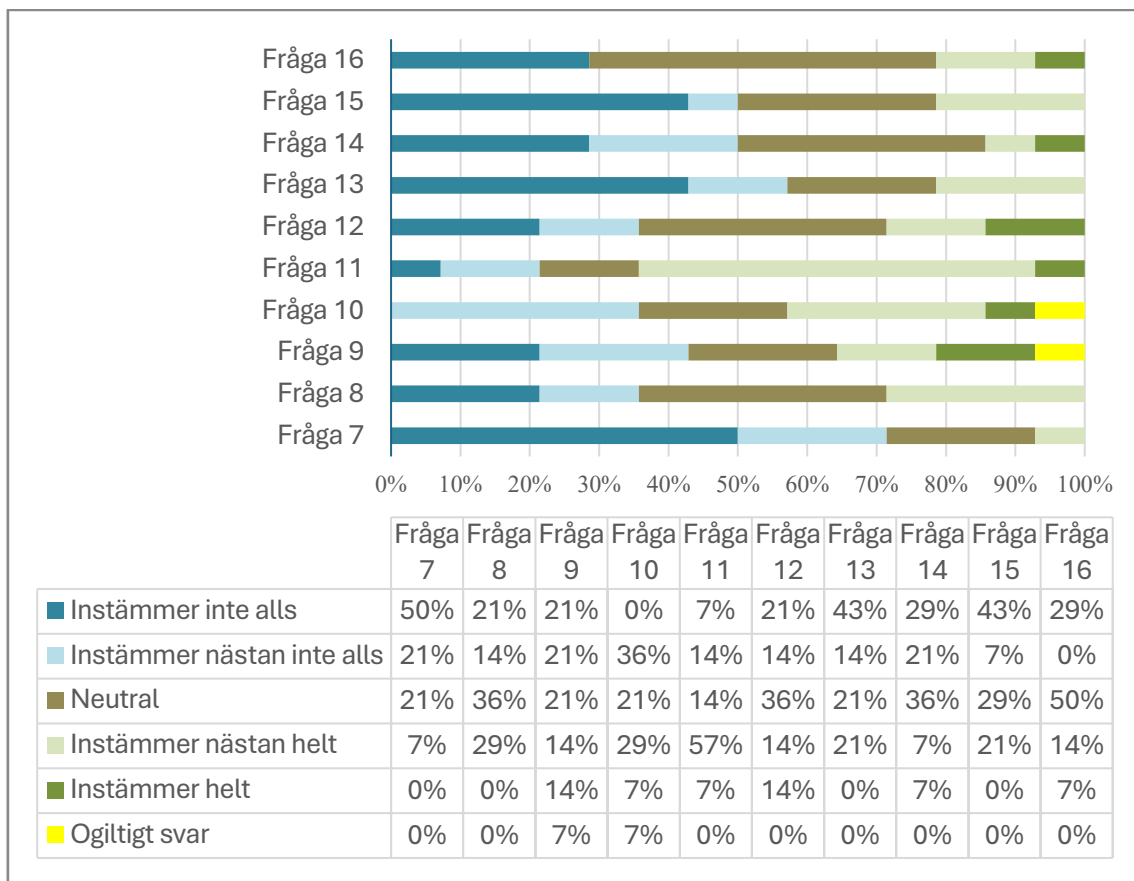
Tema 2 Upplevelsen av att läsa språk

Figur 10 JA-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 7–16 om upplevelsen av att läsa språk

Tabell 12 JA-svar Median och typvärde fråga 7–16

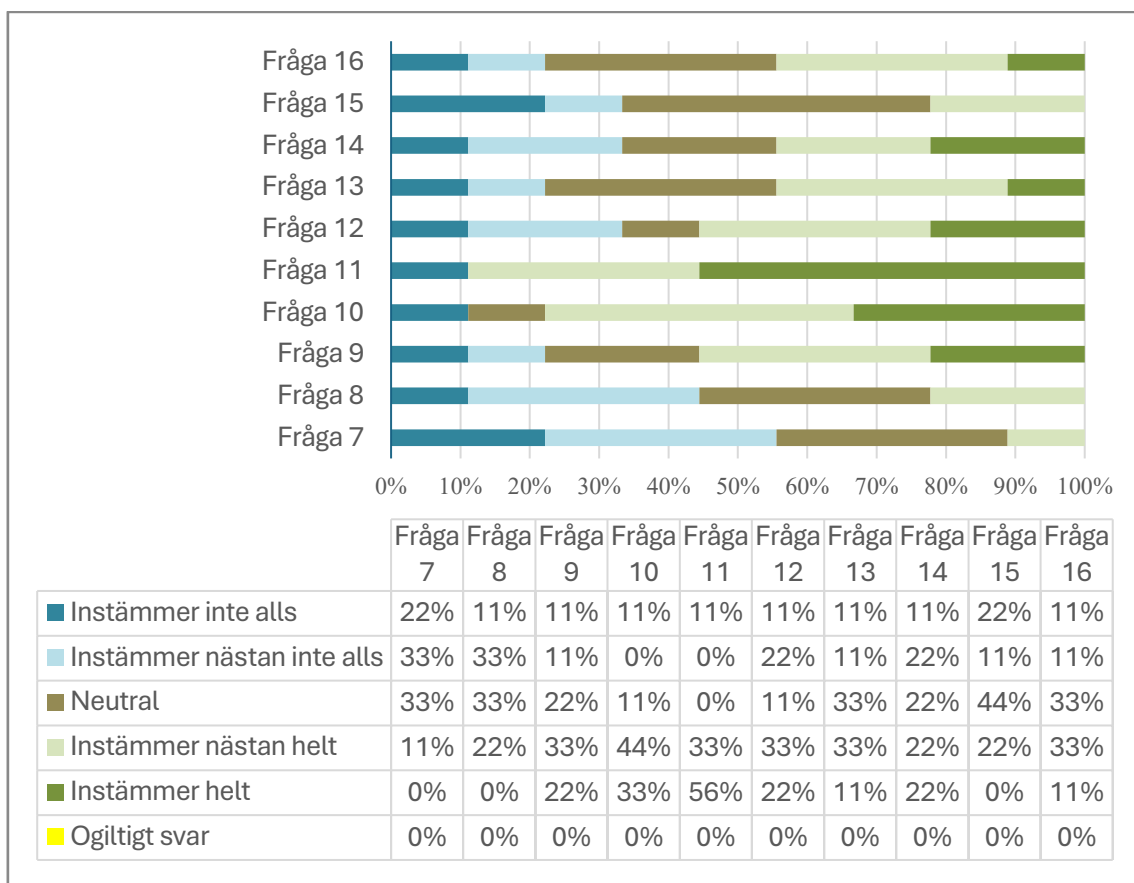
Fråga	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Median	2	3	4	4	4	3	3	3	3	3
Typvärde	1	3	4	4	5	4	4	3	3	4

Figur 11 NEJ-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 7–16 om upplevelsen av att läsa språk

Tabell 13NEJ-svar Median och typvärde fråga 7–16

Fråga	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Median	2	3	3	3	4	3	2	3	3	3
Typvärde	1	3	2	2	4	3	1	3	1	3

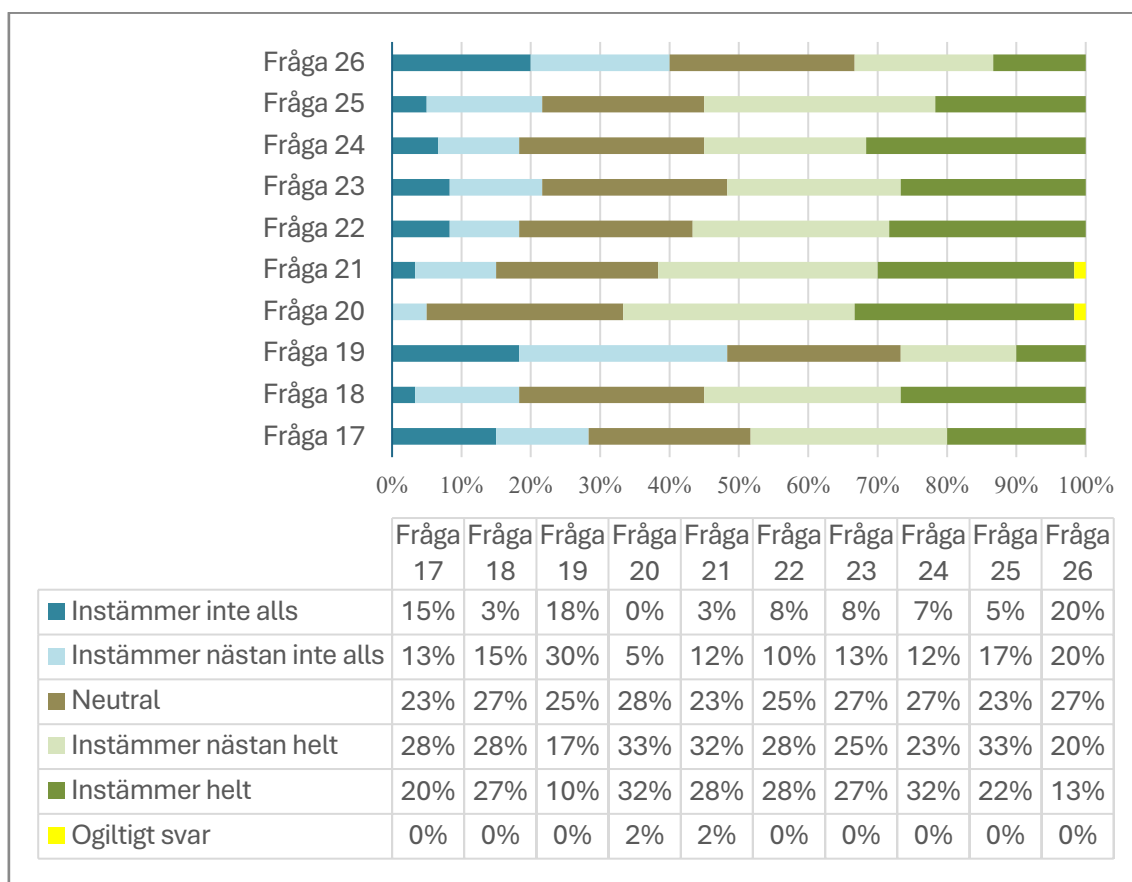

Figur 12 VET INTE-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 7–16 om upplevelsen av att läsa språk

Tabell 14 VET INTE-svar Median och typvärde fråga 7–16

Fråga	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Median	2	3	4	4	5	4	3	3	3	3
Typvärde	3	2	4	4	5	4	3	4	3	4

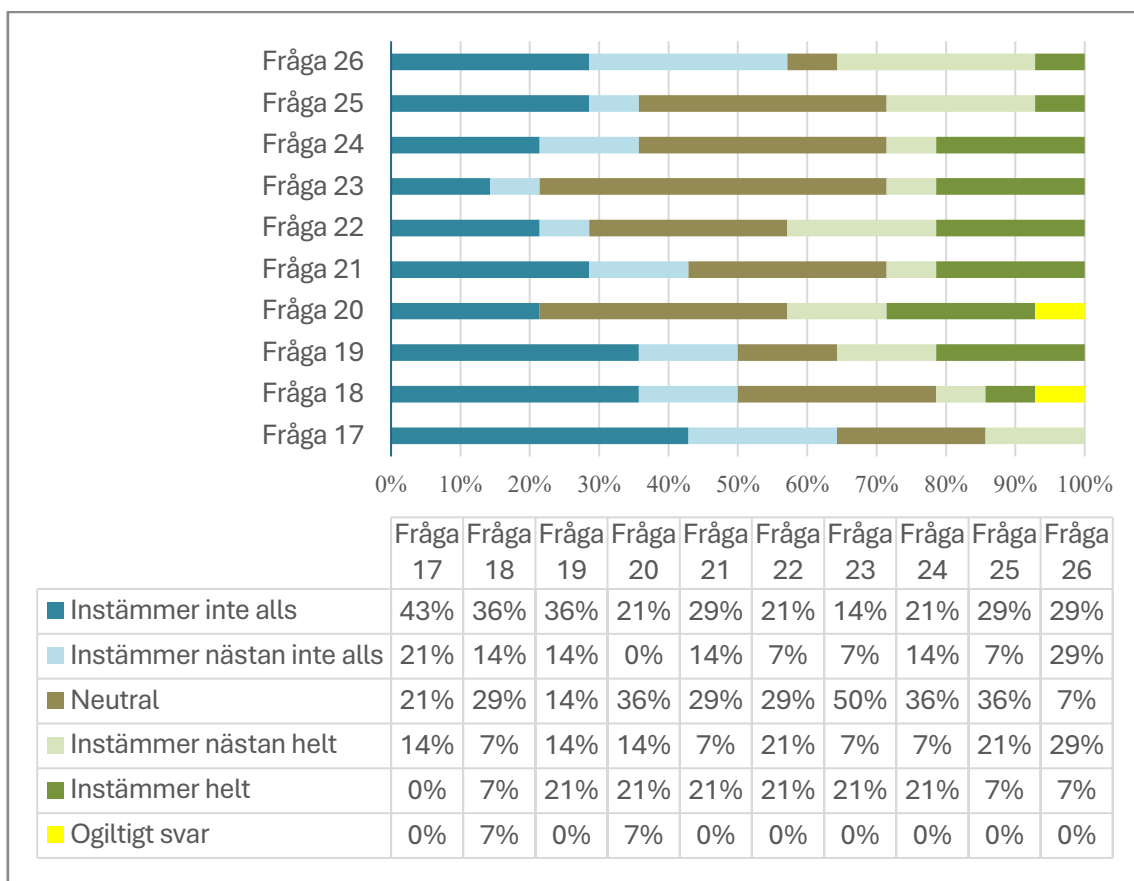
Tema 3 Känslan i klassrummet under språklektionen

Figur 13 JA-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 17–26 om känslan i språkklassrummet

Tabell 15 JA-svar Median och typvärde fråga 17–26

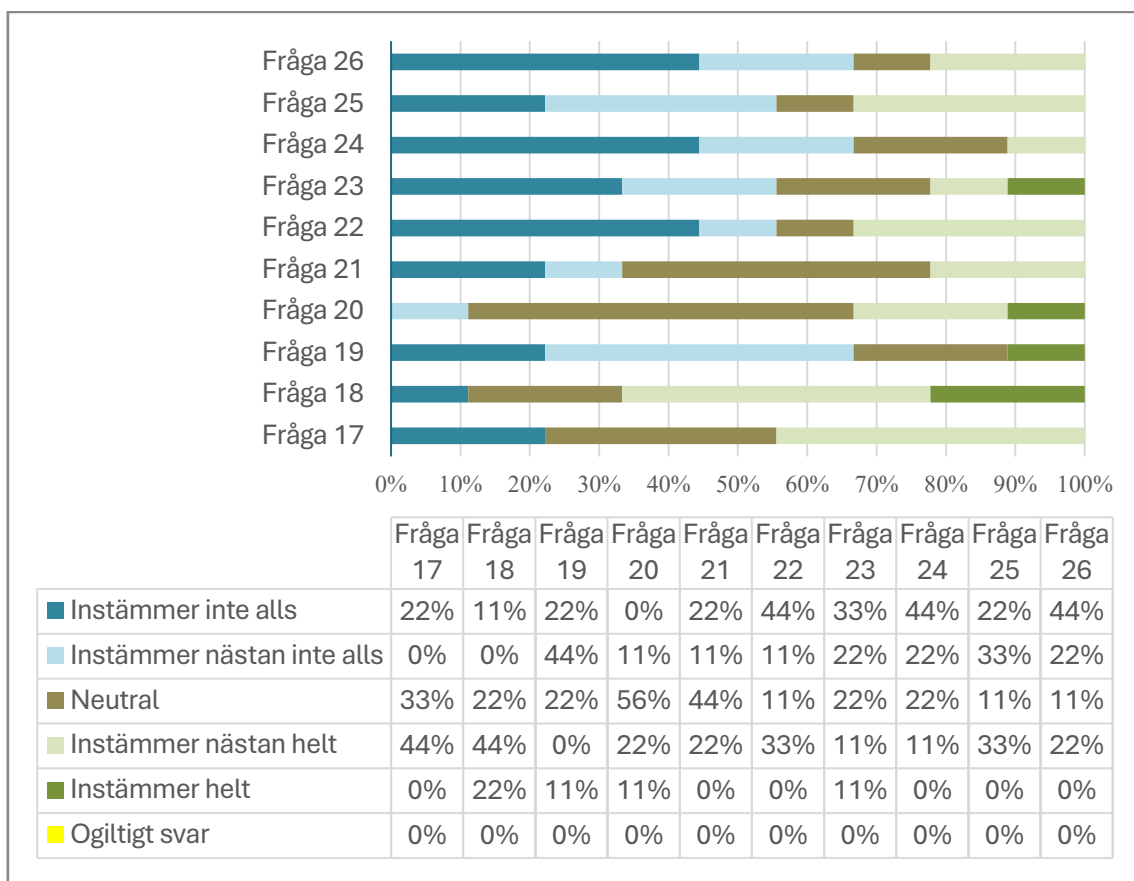
Fråga	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Median	3	4	3	4	4	4	4	4	4	3
Typvärde	4	4	2	4	4	5	3	5	4	3

Figur 14 NEJ-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 17–26 om känslan i språk-klassrummet

Tabell 16 NEJ-svar Median och typvärde fråga 17–26

Fråga	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Median	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2
Typvärde	1	1	1	3	1	3	3	3	3	4

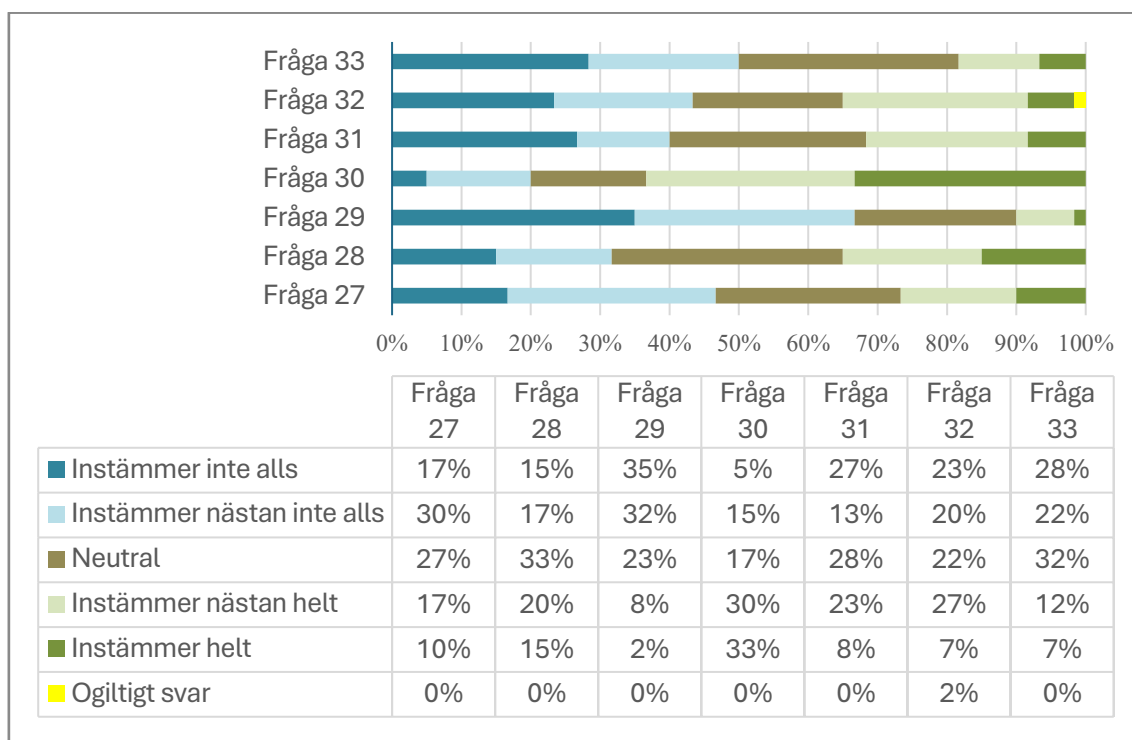

Figur 15 VET INTE-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 17–26 om känslan i språkklassrummet

Tabell 17 VET INTE-svar Median och typvärde fråga 17–26

Fråga	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
Median	3	4	2	3	3	2	2	2	2	2
Typvärde	4	4	2	3	3	1	1	1	4	1

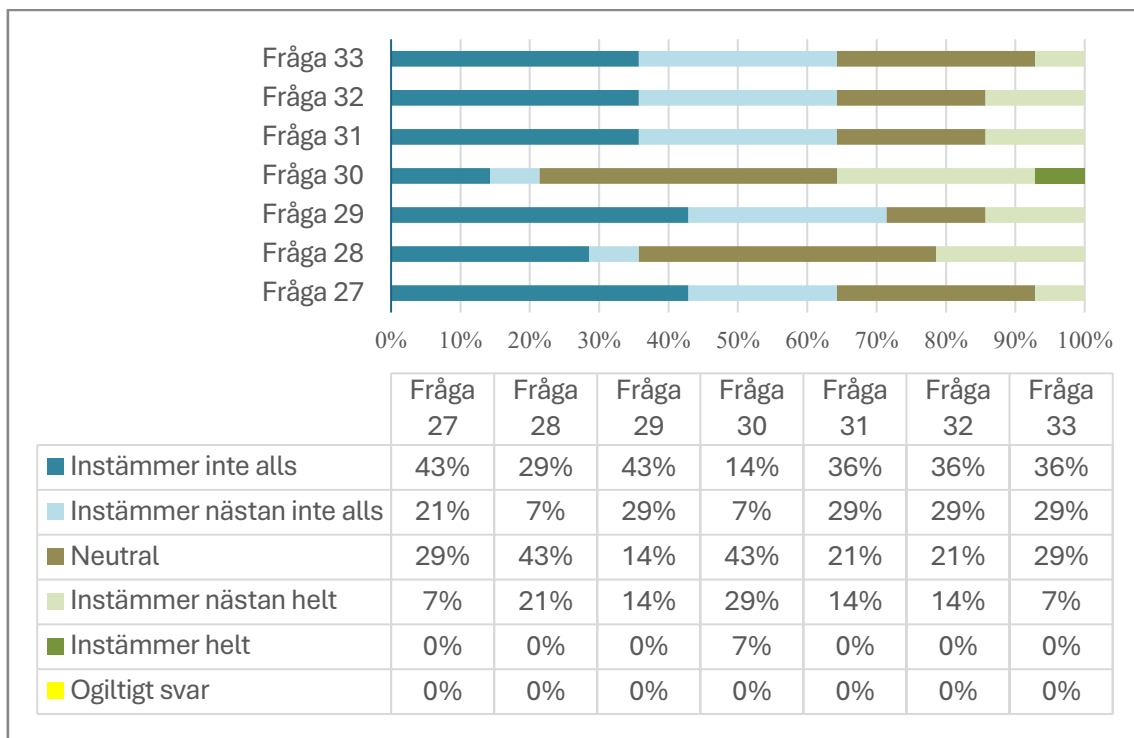
Tema 4 Jag och språket i framtiden

Figur 16 JA-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 27–33 om självbilden som användare av språket i framtiden

Tabell 18 JA-svar Median och typvärde fråga 27–33

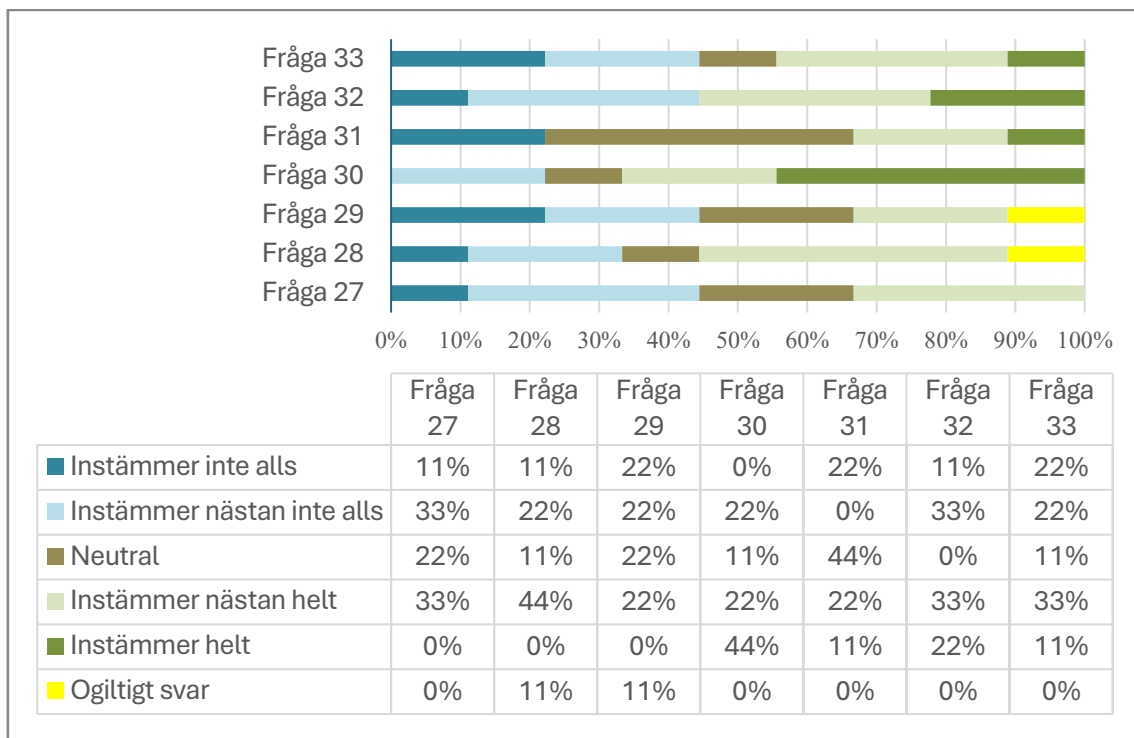
Fråga	27	28	29	30	31	32	33
Median	3	3	2	4	3	3	3
Typvärde	2	3	1	5	3	4	3

Figur 17 NEJ-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 27–33 om självbilden som användare av språket i framtiden

Tabell 19 NEJ-svar Median och typvärde fråga 27–33

Fråga	27	28	29	30	31	32	33
Median	2	3	2	3	2	2	2
Typvärde	1	3	1	3	1	1	1

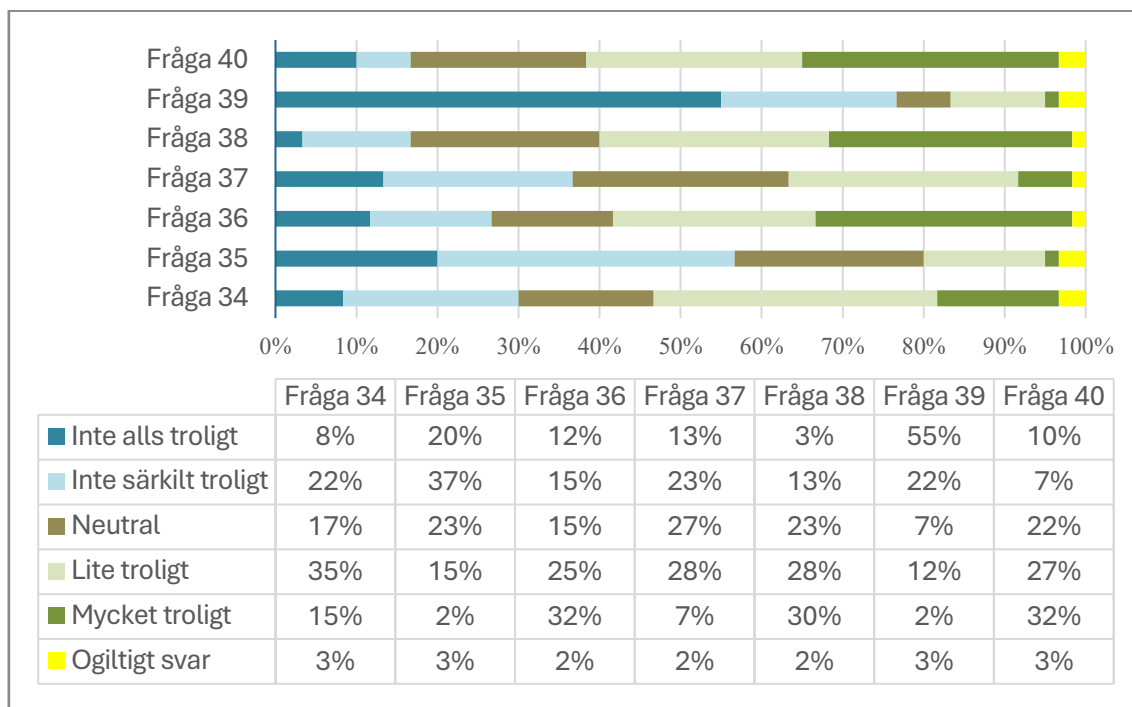

Figur 18 VET INTE-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 27–33 om självbilden som användare av språket i framtiden

Tabell 20 VET INTE-svar Median och typvärde fråga 27–33

Fråga	27	28	29	30	31	32	33
Median	3	3	2	4	3	4	3
Typvärde	2	4	1	5	3	2	4

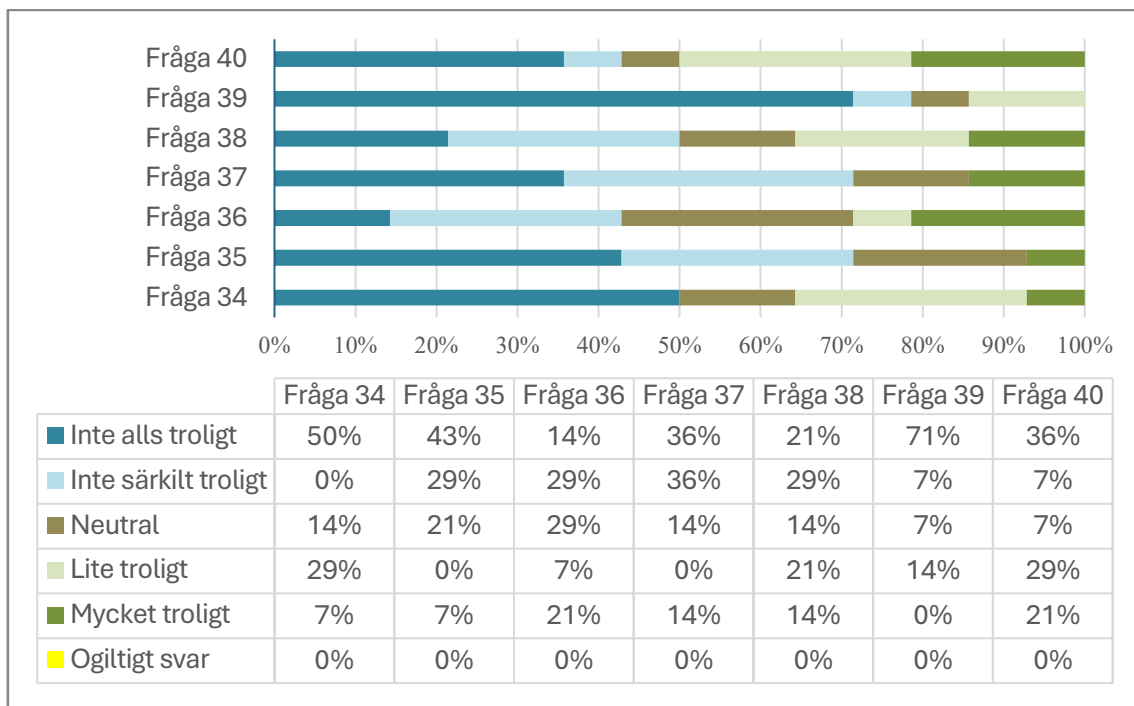
Tema 5 Språket utanför skolkontexten

Figur 19 JA-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 34–40 om språket utanför skolkontexten

Tabell 21 JA-svar Median och typvärde fråga 34–40

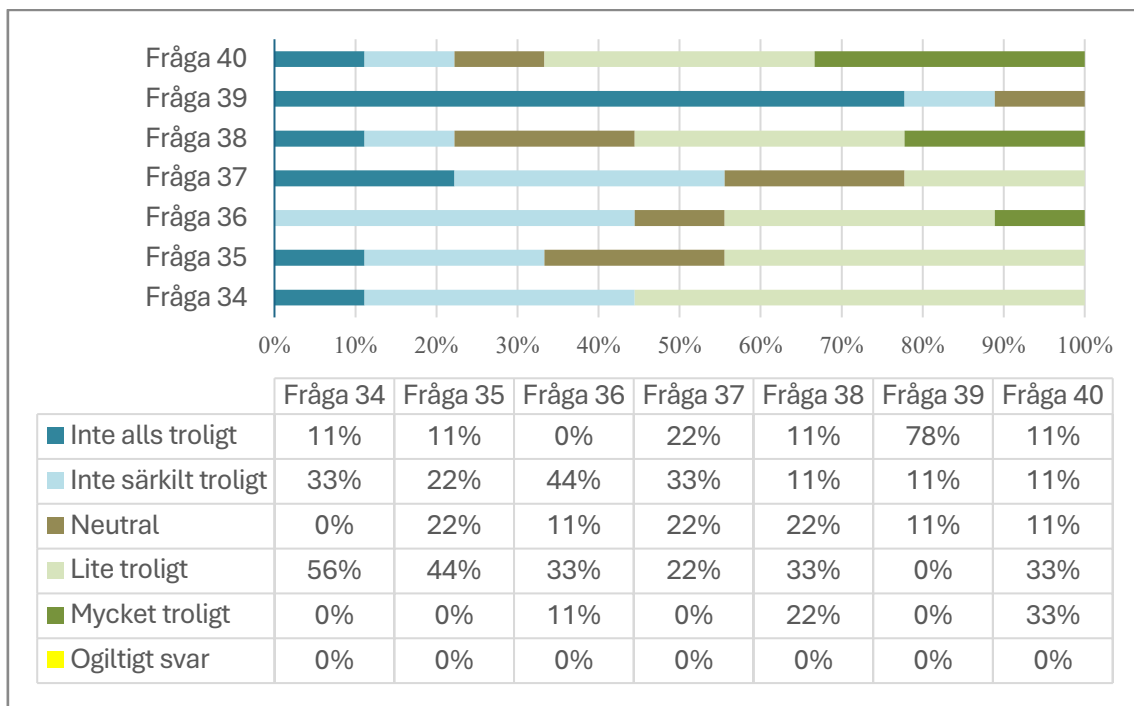
Fråga	34	35	36	37	38	39	40
Median	4	2	4	3	4	1	4
Typvärde	4	2	5	4	5	1	5

Figur 20 NEJ-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 34–40 om språket utanför skolkontexten

Tabell 22 NEJ-svar Median och typvärde fråga 34–40

Fråga	34	35	36	37	38	39	40
Median	2	2	3	2	3	1	4
Typvärde	1	1	2	2	2	1	1

**Figur 21 VET INTE-svar Procentuell fördelning av svaren på fråga 34–40 om språket ut-
anför skolkontexten**

Tabell 23 VET INTE-svar Median och typvärde fråga 34–40

Fråga	34	35	36	37	38	39	40
Median	4	3	3	2	4	1	4
Typvärde	4	4	2	2	4	1	5